

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND

TÕLKEUUDISTE KVALITEEDI ANALÜÜS POSTIMEES
ONLINE'I JA DELFI NÄITEL

Magistritöö

Kerti Kulper
Juhendaja: lekt. Ilmar Anvelt

TARTU 2014

EESSÕNA

Käesolev magistritöö sisaldab portaalide Postimees Online ja Delfi tõlkeuudiste analüüsi. Lõputöö eesmärgiks on analüüsida, milline on tõlkeuudiste praegune kvaliteet, mis nende kvaliteeti võib mõjutada ja kuidas saaks antud olukorda vajadusel paremaks muuta. Analüüsi tarbeks on töö esimeses pooles lähemalt uuritud, kuidas on ajakirjanduskeel reguleeritud ja mida kujutab endast selge keel, milliseid reegleid tuleks selge keele puhul järgida ja miks tuleks ka ajakirjanduses kasutada selget keelt. Samuti on kirjutatud sellest, kuidas leitakse välisportaalidest uudiseid, mida tõlkida ja mil määral erinevad tõlgitud uudised omalugudest.

Analüüsi käigus jagunesid tõlkelugudest leitud näited 11 kategooriasse. Lisaks tõlkeuudistes esinevate probleemide, kitsaskohtade ja positiivsete näidete analüüsimisele, pakkus töö autor iga näite juures välja ka oma versiooni, kuidas saaks üht või teist lauset paremaks muuta.

SISUKORD

EESSÕNA.....	2
SISUKORD.....	3
SISSEJUHATUS.....	5
1. TÕLKEUUDISED.....	8
1.2. Miks uudiseid tõlkida?.....	8
1.3. Miks tõlkeuudiseid nii palju kritiseeritakse?.....	11
1.4. Miks just Postimees Online ja Delfi?.....	13
1.5. Tõlkelugude leidmine ja tõlkimine.....	14
1.6. Tõlkeuudiste ülesehitus.....	16
1.7. Tõlkeuudiste mõjutajad.....	18
2. AJAKIRJANDUSKEEL.....	20
2.2. Miks on ajakirjanduse keelekasutus oluline?.....	23
2.1. Pehmed uudised.....	26
3. SELGE KEEL.....	30
3.1. Mis on selge keel?.....	30
3.2. Selge keele põhimõtted.....	32
4. TÕLKEUUDISTE ANALÜÜS.....	36
4.1. Sõnavara.....	37
4.2. Tõlkevead.....	45
4.3. Sõnade järjekord.....	48
4.4. Lauseehitus.....	52

4.5. Kirjavahemärgid.....	55
4.6. Sõna- või sõnatüvekordused.....	57
4.7. Õigekirjavead.....	63
4.8. Liialdused.....	64
4.9. Kõnekeelsus.....	67
4.10. Originaaltruudus.....	71
4.11. Trükivead.....	73
KOKKUVÕTE.....	75
KASUTATUD KIRJANDUS.....	78
Esmased allikad.....	78
Teisesed allikad.....	86
LISAD.....	89
Lisa 1.....	89
Lisa 2.....	90
Lisa 3.....	91
Lisa 4.....	92
Lisa 5.....	93
Lisa 6.....	94
Lisa 7.....	95
SUMMARY.....	97

SISSEJUHATUS

Raamatute ja erinevate tekstide lugemine rikastab kahtlemata inimeste sõnavara ja maailmapilti. Emakeeles avaldatud tekstide valik on küll lai, kuid tekstide mitmekülgsus ja lugeja valikuvõimalused muutuvad tunduvalt suuremaks siis, kui ühe kultuuriruumi tekstid on tõlgitud teise kultuuriruumi lugejate jaoks. Millegipärast kipub nii olema, et tõlketekstidest hinnatakse kõige kõrgemalt raamatuid, kuigi näiteks tõlkeuudised jõuavad laiemale lugejaskonnani (kahjuks tuleb tunnistada, et raamatuid ei loe niivõrd paljud inimesed kui näiteks ajalehti või ajakirju). Sellest tulenevalt peaksid tõlkeuudiseid tootvad inimesed ja ettevõtted pöörama suuremat tähelepanu tõlkelugude kvaliteedile ja veenduma, et tõlkelood rikastaksid lugeja teadmisi ning sõnavara.

Käesoleva magistr töö uurimisobjektiks on eestikeelsed tõlkeuudised ja nende kvaliteet. Täpsemalt on analüüsitud kahe suurima veebiväljaande – Postimees Online'i ja Delfi – tõlkeuudiseid. Antud teema osutus valituks seetõttu, et tõlkeuudiseid võib mõnes mõttes pidada tarbetekstideks, mis igapäevaselt jõuavad kümnete tuhandete inimesteni. Kuna neid loetakse niivõrd palju ja tõlkeuudistes esitatud info jõuab laia lugejaskonnani, on äärmiselt oluline, et nende lugude kvaliteet oleks hea, kui mitte öelda väga hea. Magistr töö peamiseks eesmärgiks on kindlaks teha, milline on kahe suurima portaali – ning nende alaportaali – tõlkelugude kvaliteet ja kuidas saaks seda (veel) paremaks muuta.

Magistr töö on jagatud kahte suuremasse ossa. Töö esimeses ehk teoreetilises osas on juttu sellest, miks üldse uudiseid tõlgitakse, mis põhjusel tõlkeuudised pidevalt kriitikat saavad ja selgitatud, miks osutusid analüüsi jaoks valituks just Postimees Online ning Delfi. Pikemalt on

juttu sellest, kas ja kuidas on ajakirjanduses kasutusel olev keel reguleeritud. Seoses keelekasutuse ja ajakirjanduskeelega on magistritöös kirjutatud ka sellest, mis on selge keel ja miks tuleks selle reegleid järgida. Kuna tõlketekstide puhul sõltub palju sellest, milliseid valikuid tõlkija teeb, siis on töö teoreetilises osas natuke lähemalt kirjutatud, kust tõlkeuudiseid tavaliselt võetakse ja milline on nende ülesehitus.

Töö teine ehk praktiline osa keskendub tõlkeuudiste analüüsile. Praktilises osas on toodud erinevaid näiteid sellest, milliseid tõlkelugusid võib igapäevaselt Eesti kahest suurimast veebiväljaandest leida. Analüüsitud tõlkeuudised on neis leiduvate probleemide või positiivsete näidete alusel jagatud 11 kategooriasse, mille nimetused on järgnevad: sõnavara, tõlkevead, sõnade järjekord, lauseehitus, kirjavahemärgid, sõna- või sõnatüvekordused, õigekirjavead, liialdused, kõnekeelsus, originaaltruudus, trükivead. Lugude analüüs toimus lausepõhiselt, seega võib ühest kategooriast leida väga tugevaid ja samas ka väga nõrku näiteid.

Autori arvates on tõlkeuudiste analüüs oluline seetõttu, et need puudutavad paljusid inimesi. Suur hulk lugejaid ei pruugi aru saada, et tegemist on tõlgitud uudisega, kuid leidub ka neid inimesi, kes tajuvad keelt paremini ja on tundlikumad näiteks teise keele mõjutuste suhtes. Tegelikult pole oluline, kas inimene mõistab, et lugu on tõlgitud või mitte, loo kvaliteet peab kahtlemata olema hea. Käesoleva magistritöö eesmärgiks ei ole tõlkeuudiseid – ega veebiväljaandeid – kritiseerida või kiita, vaid pigem objektiivselt analüüsida, miks on tõlkeuudise edastaja teinud ühe või teise valiku. Töö autor pakub nõrgemate näidete puhul välja ka oma versiooni. Kuna autor tegeleb ise igapäevaselt uudislugude tõlkimisega, siis on

tõlkeuudiste analüüsist talle isiklikult palju kasu, et oma keeleoskust ja sõnavara parandada. Lisaks võib antud magistritööd kasutada selleks, et veebiportaalide toimetustes juhtkonna tasandil mõelda, milliseid samme võiks astuda, et tõlgitud lugude kvaliteet muutuks paremaks.

1. TÕLKEUUDISED

1.2. Miks uudiseid tõlkida?

Iga päev ümbritsevad meid sajad tekstid, mille puhul ei pruugi me kindlalt teada, kust või kelle sulest need pärinevad. Keegi jagab sotsiaalvõrgustikus mõnd tabavat mõttere, kas see on tema enda väljamõeldud? Tõenäoliselt mitte, aga kuna taolistel puhkudel viited puuduvad, ei saa me selles kunagi kindlad olla. Kolleeg soovitab mõnda head raamatut, kas tegemist on tõlkeosega? Ilmselt küll, sest tõlgitud raamatute hulk on meeletu. Mõni hea tuttav räägib kohtumisel heast artiklist, mida ta internetist luges, kas tegemist oli tõlkeuudisega? Võib-olla. Võib-olla polnud terve uudis tõlgitud, kuid mõned osad sellest võivad pärineda välismeediast. Kas me paneme seda tähele? On see üldse oluline? Kui uudis on tõlgitud sujuvalt ja vigadeta, miks peaksime juurdlema selle üle, kas see pärineb ajakirjaniku enda sulest või on ta pelgalt kellegi teise sõnu vahendanud? Ei peagi. Ent leidub ka selliseid tõlkeuudiseid, mille puhul on aru saada, et tegemist on teisest kultuuriruumist pärineva tekstiga või on uudise kirjastiil niivõrd konarlik, et tekib küsimus, kas selle autor takerdus originaali keelekasutusse ning see sai tema jaoks saatuslikuks.

Tõlkeuudiste autoriteks on reeglina ajakirjanikud, kes on suutelised teisest keelest uudist eesti keelde tõlkima, mitte tõlkimist õppinud inimesed. Kui näiteks kasutusjuhendite, majandustekstide ja ilukirjanduse puhul soovitatakse usaldada professionaale, kes on tõlkimise kunsti õppinud, siis uudiste tõlkimisega tegelevad erinevate taustateadmistega inimesed. Ent tõlkeuudised jõuavad suurema lugejaskonnani kui kasutusjuhendid või spetsiifilised majandustekstid, seega on oluline, et tõlkeuudised oleksid kvaliteetsed. Kvaliteetse

tõlkeuudise all on mõeldud sellist lugu, mille kirjastiil on sujuv, mis ei tekita lugejas kahtlusi ja mis annab lugejale ühel või teisel teemal uut informatsiooni. Seega peab tõdema, et tõlkeuudiseid tegeva ajakirjaniku eesmärgid peaksid olema sarnased professionaalse tõlkija omadega – ta peab langetama objektiivseid otsuseid (mida edasi anda, mida mitte), tal peab olema lai sõnavara ning tema teadmised lähte- ja sihtkeelest peavad olema piisavalt head, et tunda mõlema keele grammatikat ja stiilireegleid.

Veebipõhise maailma keelte ja dialektide väljaande SIL Ethnologue'i 2014. aasta andmetel on maailmas kõige enam räägitud keelte esikolmik järgmine: mandariini keel, hispaania keel ja inglise keel (Lewis, Simons ja Fennig, 2014). Kuigi SIL Ethnologue'i tabeli järgi jääb inglise keel emakeeleoskajate arvu poolest alla hispaania keelele, siis koguarvu poolest – ehk kui palju on maailmas inimesi, kes seda keelt esimese või teise keelena oskavad – jõuaks inglise keel tabelis teisele kohale. Kuna mandariini keel jääb meie kultuuriruumile kaugeks ja hispaania keele oskajaid pole Eestis kaugeltki nii palju kui inglise keele oskajaid, siis pole ilmestada, et meie meediamaastrikul pärinevad paljud uudislood just ingliskeelsest meediast.

Milleks aga uudiseid tõlkida? Kuna ingliskeelne meedia on väga suure ulatusega, siis levib seal suurem hulk uudislugusid ja sageli on nii, et kui ei võeta aluseks mõnda välismeedias ilmunud lugu – kas siis ainult algallikana, mille alusel teemat lähemalt uurida, või lähtetekstina, mis sihtkeelde ümber panna –, siis ei jõuaks väga palju uudiseid üldse meie lugejateni. Hoolimata sellest, et inglise keel on Eestis väga laialt levinud ning nooremad inimesed räägivad ja mõistavad inglise keelt ilma probleemideta, leidub siiski suur hulk neid, kelle jaoks on inglise keel võõras või kes pole võimelised inglise keelt niivõrd hästi mõistma,

et ise välismeediat lugeda. Seetõttu on oluline, et lehetoimetustes ja erinevates portaalides töötaks inimesed, kes inglise keelt oskavad ja kes on suutelised välisuudiseid vahendama neile, kes ise seda keelt ei oska.

Nagu eelnevalt mainitud, on ingliskeelne meedia laia kõlapinnaga, seetõttu võime vaid arvata, kui palju ingliskeelseid uudiseid erinevates portaalides ühe päeva jooksul ilmub. Eesti meediasse jõuab neist vaid väike osa, kuid ilma tõlkeuudisteta oleks meie meediamaa kindlasti vaesem. Siinkohal tuleks ära märkida, et ingliskeelsed portaalid pole kindlasti ainsad välisportaalid, kust meie meediaväljaanded uudiseid võtavad. Palju jõuab meile uudiseid Soome ja Rootsi meediast, kindlasti ei tasuks unustada ka venekeelseid portaale. Peale nende hoitakse silma peal ka saksa-, hispaania- ja prantsuskeelsetel veebiportaalidel, ent kõige enam kasutatakse siiski ingliskeelseid veebilehti.

Teemade valiku poolest ei saa tõlkeuudiseid just eriti kitsalt kategoriseerida. Lisaks päevakajalistele julgeoleku- ja poliitikauudistele on tõlkeuudistena kindlasti hinnas ka spordi- ja meelelahutus uudised, sest muusika, filmide ja erinevate sportmängude kaudu oleme kursis välismaa kuulsustega ning meid huvitab nende käekäik. Kuna Eesti ajakirjanikul on suhteliselt keeruline välismaa staaridega otsest kontakti leida, siis ongi ainus võimalus tõlkida välismeedias ilmuvaid lugusid.

Võiks ju küsida, et kas tõlkeuudiste eristamine tavauudistest on üldse niivõrd oluline. Kas lugeja jaoks on vahet, kas ta loeb välismeediast pärinevat uudist või kohaliku ajakirjaniku üllitist? See oleneb teemast, mida lugu käsitleb ja ka sellest, kas antud loost kumab läbi näiteks kultuurist-kultuuri tõlkimine ehk loosse on sisse jäänud midagi, mis võib kohaliku lugeja jaoks

jääda selgusetuks. Tegelikult ei olegi see oluline ja paljud lugejad ei pane üldse tähele, kui uudisele on juurde märgitud mõni välisallikas. Ent leidub ka neid lugejaid, kes saavad tõlkeuudiste peale pahaseks, sest paljude arvates on tõlkeuudiste tegemine lihtsam, kui omalugude kirjutamine ning arvatakse, et tõlkeuudiseid tehes minnakse lihtsama vastupanu teed. Uudise loomise protsessi mõttes erinevad tõlkeuudis ja omauudis kindlasti. Kasvõi selle poolest, et kui omalugu kirjutatakse oma emakeeles, siis ei saa kirjutajat mõjutada ühegi teise keele sõnavara või sõnade järjekord. Teiseks on omalood reeglina kohalikel teemadel ehk need puudutavad Eesti lugejaid rohkem ja saavad rohkem tähelepanu, mistõttu ollakse nende kirjutamisel hoolsamad ja nähakse rohkem vaeva. Ja tõele ei vasta ka väide, justkui tõlkelugusid oleks lihtsam teha. Seda ainuüksi kasvõi seetõttu, et ajakirjanik, kes uudist ühest keelest teise tõlgib, peab olema väga kriitilise meelega, et eristada fakti arvamusest ja kindlaks teha, kas lähtetekstis esineb faktivigu, mida tuleks kontrollida.

1.3. Miks tõlkeuudiseid nii palju kritiseeritakse?

Suuremate portaalide kommentaariumites ringi vaadates võib nii mõnegi uudisloo alt leida kommentaare stiilis „kas autor ei valda üldse võõrkeelt?“ või „isegi Google Translate saaks paremini hakkama“. Milleks me siis üldse uudiseid tõlgime, kui tundub, et sellega kõige paremini hakkama ei saada? Tõlkimise õppejõud ja tõlkija Anne Lange on tõlkimise aabitsas kirjutanud järgmiselt: „Me sünnime just niisugusesse maailma, milliseks ta meile on tõlgitud.“ (2008: 7). Seda ideed lahti mõtestades võib öelda, et tõlgitud tekstid – kaasa arvatud uudislood – mõjutavad maailma, mis meid ümbritseb. Samas tunnistab Lange ka asjaolu, et tõlketekstide olemasolu ja tähtsust üritatakse sageli maha vaikida ning seda mitte ainult Eestis,

vaid ka rahvusvahelises praktikas (2008: 8). Võib-olla tehakse seda seetõttu, et meid ümbritseb palju ebapädevaid tõlkeid, mis tahes-tahtmata moonutavad meie maailma. Kui me ei saa aru, et tõlge pole kõige kvaliteetsem või et midagi on valesti tõlgitud, siis võime omaks võtta tõlkija poolt meile edastatud väär mõtte ja seda uskuma jääda. Kui me aga mõistame, et tegemist on halva tõlkega, siis parimal juhul rikub see meie päeva ja kirjutame tigidalt mõnda kommentaariumisse sapiseid kommentaare; halvemal juhul oleme pettunud väljaannetes, mis meieni neid uudiseid toovad ja lakkame neid usaldamast. Viimane on iga suurema väljaande ja internetiportaali jaoks kõige halvem stsenaarium, sest kui lugeja kaotab usalduse, siis tähendab see, et väljaanne/portaal on sellest lugejast ilma jäänud. Sellest saab aga alguse allakäiguspirtaal: vähem lugejaid = vähem klikke = vähem kasumit.

Kõige karmimateks kriitikuteks on tavalised lugejad, kes igapäevaselt tõkelugudega kokku puutuvad. Küll leitakse, et tõlge pole piisavalt kvaliteetne, tigidamad lugejad on lausa väitnud, et mõni autor ei valda üldse lähteteksti keelt ja on tõlkeuudise tõenäoliselt mõne tõlkeprogrammi abil kokku pannud. Taolised süüdistused on reeglina aga alusetud, sest toimetustes töötavad ajakirjanikud-toimetajad on valdavalt kõrgelt haritud, omades peamiselt kraadi ajakirjanduses või keele ja kirjutamisega seotud erialal.

Veel üks oluline asi, mis mõjutab seda, milliseks kujuneb lugeja arvamus (tõlke)loost ja väljaandest üldiselt, on see, kui lugudes võib sees olla trüki- või kirjavigu. Nimelt võivad trükivead jätta lugejale mulje, et ajakirjanikud ei tee oma tööd hoolikalt. Ometi ei mõtle inimesed sellele, et uudiseid tootvas toimetuses peab töö käima kiirelt. Lisaks uudiste kirjutamisele ja tõlkimisele peavad ajakirjanikud tegelema ka erinevate pressiteatede ning näiteks ürituste galeriide avaldamisega. Ka ajakirjaniku tavaline tööpäev kestab kaheksa tundi

ja ajanappus ongi ilmselt see, mis avaldab nii tõlkimise kui ka artiklite kirjutamise puhul survet ning sellest tulenevalt võib juhtuda, et hakatakse kiirustama ning avaldatud loos võivad seetõttu olla apsakad. Võib ju väita, et kui inimene teab, et tema tekst on avalik ning seda loevad tõenäoliselt paljud, siis võiks võtta vaevaks ning tekst hoolikalt läbi lugeda enne avaldamist. Veelgi enam, et tõlkeloo juures on ju ka ajakirjaniku enda nimi ja uudislood jäävad veebi üles suhteliselt pikaks ajaks. Ent tähtajad mängivad olulist rolli. Kui näiteks raamatut tõlkides on tõlkijal kuu või kaks aega, siis tõlkeuudis peab reeglina ilmuma juba samal päeval. Loomulikult pole mahu poolest võimalik võrrelda raamatut ja paari lõigu pikkust uudist, kuid mõlema teksti puhul tunneb tõlkija survet. Trükivigadest on pikemalt juttu ka antud töö praktilises osas. Siinkohal tuleb märkida, et antud töö autor ei ürita viga (tõlke)uudistes õigustada, vaid pigem selgitada, miks üks või teine viga võib artiklis sees olla.

1.4. Miks just Postimees Online ja Delfi?

Eestikeelseid portaale, kus ilmub tõlkeuudiseid, on julgelt rohkem, kui kahe käe sõrmedel kokku lugeda saaks. Neist kõige loetumad on Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) erinevad alaportaaliid (uudised.err.ee, sport.err.ee, menu.err.ee, teadus.err.ee), Eesti Päevalehe veebiväljaanne (epl.ee), Õhtulehe veebiväljaanne (ohtuleht.ee) ja ka näiteks uudisteagentuuri BNS koduleht (bns.ee), millele tavalugejal küll ligipääs reeglina puudub. Ent kõige populaarsemad ehk kõige suurema lugejate arvuga on Postimees Online ja Delfi. Kuna Postimehel ja Delfil on arvukalt alaportaale, siis ilmub nendes kahes väljaandes ka kõige rohkem tõlkeuudiseid Eesti *online*-meedias, mis annab piisavalt põhjust mõlema väljaande tõlkeuudiste analüüsimiseks.

Uuringufirma TNS Emori mõõtmissüsteemi andmetel oli 2014. aasta maikuu alguse seisuga Delfil lugejaid erinevates portaalides veidike üle 1,2 miljoni ja Postimehel üle 1 miljoni (TNS Emor, 07.05.2014). Kahe meediamaaastiku gigandi lugejaarvu vahe on umbes 140 000 lugejat. Postimehe puhul võivad tähtsamad tõlkeuudised, mis avaldatakse *online*-väljaandes, jõuda ka paberlehte ning seeläbi suureneb tõlkeuudise lugejate arv veelgi nende lugejate arvelt, kes ei loe uudiseid Internetist ja tuginevad vaid paberväljaannetele. Võttes seda arvesse, võib väita, et uuringuagentuuride veebilehtedel olevad klikkide arvud ei kajasta täpselt seda, kui mitut inimest üks tõlkelugu võib mõjutada.

1.5. Tõlkelugude leidmine ja tõlkimine

Tõlkeuudiseid analüüsides võib märgata, et Eesti lugejatele edastatavaid lugusid valitakse reeglina suurematest *online*-väljaannetest, näiteks ingliskeelsetest portaalidest on sagedamini kasutatud BBC, CNN, The Daily Mail, The Telegraph, Huffington Post, NY Times jt *online*-väljaanded. Lisaks suurematele portaalidele võetakse teema poolest sobivaid lugusid ka teistest vähem tuntud portaalidest, kuid artikleid avaldades on oluline juurde lisada allikas, kust lugu pärineb. Osades alaportaalides lisatakse juurde ka originaalloo aktiivne link, ent enamasti seda siiski ei tehta. Usinamad lugejad saavad originaallood esitatud allika ja näiteks ise ümber tõlgitud pealkirja järgi üles otsida, kuid tõenäoliselt on enamik lugejaid piisavalt laisad ega viitsi seda teha või siis on tõlkeuudis kirjutatud niivõrd hästi, et neil ei teki huvi originaalloo vastu.

Kuigi leidub neid, kes on arvamusel, et erinevate toimetuste töötajad kasutavad aeg-ajalt masintõlkeprogrammide abi ning seetõttu on tõlkeuudiste kvaliteet halb, ei suutnud antud töö autor oma analüüsi käigus tuvastada kahest populaarsemast uudisteportaalist ühtegi inglise keelest tõlgitud lugu, mis võiks olla tõlkeprogrammi poolt tehtud. Pole võimalik väita, et tõlkeuudiste tegijad ei kasuta tõlkeprogrammide abi teatud sõnade tõlkimiseks, kuid analüüsi käigus ei jäänud silma ühtki lugu, mis oleks tervenisti masintõlkeprogrammiga tehtud. Tõlkeuudise sihtkeeles avaldamiseks täidab tõlkija ülesannet ajakirjanik-toimetaja ja lood vaatab jooksvalt üle ka keeleteimetaja.

Keeleteadlane ja tõlketeoreetik Juliane House on kirjutanud, et tõlkimise puhul on väga oluline silmas pidada tõlgete ekvivalentsust ehk seda, et sihtkeeles ilmuva teksti lingvistilised üksused oleksid samaväärsed lähtekeeles ilmunud tekstis esinevate lingvistiliste üksustega (House, 2001: 243). See on tõlkimise juures küll äärmiselt oluline põhimõte, kuid kahjuks ei saa seda uudiste tõlkimisel täpselt järgida. Nimelt uudiste tõlkimise puhul on sõnadest olulisem edasi anda loo mõtet. See ei tähenda, et originaaluudis tõlkija jaoks kuidagi vähem väärtuslik oleks kui näiteks ilukirjandustekst, kuid uudiseid tõlkides tuleb omale teised prioriteedid seada. Uudiseid ei loeta nende ilukirjandusliku väärtuse tõttu, vaid selleks, et midagi uut või huvitavat teada saada. Seetõttu juhtub sageli, et uudiseid mitte ei tõlgita sõna-sõnalt, vaid pigem refereeritakse ehk antakse edasi vaid kõige olulisem.

1.6. Tõlkeuudiste ülesehitus

Tõlkeuudised ei erine ülesehituse poolest oluliselt tavalistest uudistest. Mõlemat tüüpi uudislugudel on pealkiri, sissejuhatus, sisu ja lugu illustreeriv pilt. Lood muudab aga erinevaks see, kus need avaldatakse. Kui paberlehes on pilt, pealkiri ja tekst kohe kõik korraga lugeja silme ees ning ükski neist ei mängi eraldi rolli selles, miks lugeja otsustab mõnda lugu lugeda, siis Internetis olevate lugudega on veidike teisiti. *Online*-väljaandes on pealkiri ja pilt ainukesed vahendid, mille abil meelitada lugejat uudist lähemalt uurima. Nimelt on pealkiri ja foto esimesed asjad, mida lugeja näeb. Ilma pealkirjale või fotole vajutamata, ei ilmu tema ette täisteksti. Mõnikord on Postimehe või Delfi pealehtedel lisatud pealkirjale ja pildile ka sissejuhatus ehk *lead*, mis võib mõjutada lugeja huvi tekkimist, kuid reeglina seatakse esileht nii, et enamik lugusid on esitatud vaid pealkirja ja foto kujul.

Pealkiri on *online*-meedias ilmuva loo puhul ilmselt kõige olulisem osa, sest pealkiri on just see, tänu millele lugeja loole klikib. Paberlehte käes hoides käituvad paljud lugejad nii, et nad lappavad lehte ja loevad vaid neid lugusid, mis neile pealkirja järgi huvi võiksid pakkuda. Sama lugu on ka *online*-meedias: lugeja vaatab väljaande esilehte (nt postimees.ee või delfi.ee) ja klikib nendel lugudel, mille pealkiri tundub talle huvitav. Kui paberväljaannete puhul on oluline lehe/ajakirja tiraaž ja müüginumbrid, siis *online*-meedias on oluline see, kui palju üksikut lugu klikitakse ehk loetakse. Paberväljaandes saab artiklit illustreerida fotode ja joonistustega, kuid *online*-meedias on just pealkiri see, mis lugu „müüb“. Pealkirjal on võim tekitada lugejas huvi. Pealkiri peaks loo sisu edasi andma võimalikult väheste sõnadega ja olema lugejale atraktiivne (Reah, 2002: 13). See tähendab, et loole tuleb võimalikult intrigeeriv pealkiri panna, et lugejal tekiks huvi. Samas võib juhtuda, et kui loo autor üritab

teksti sisu pealkirjas võimalikult lühidalt edasi anda või muuta pealkirja lugeja jaoks liigsete omadussõnade abil intrigeerivaks, võib pealkiri hoopis segaseks ja ebamääraseks muutuda ilma, et autor seda ise mõistaks.

Sõltuvalt sellest, kuidas loo autor otsustab pealkirja sõnastada, kujuneb välja ka loo populaarsus. Meelelahutusportaalides nagu näiteks Elu24.ee ja Publik.delfi.ee võib sageli näha pealkirju, milles on palju tähelepanu tõmbavaid sõnu. Kui kohalike uudiste rubriigis võib pealkiri olla näiteks lihtsalt „Peaminister külastas Soome Vabariiki“, siis meelelahutusportaalid üritavad pealkirju sõnastada nii, et need oleksid väga intrigeerivad ja et inimesed klikkiks antud lugu võimalikult palju. Taoline lihtne pealkiri võib kergemaid uudiseid pakkuvast alaportaalist muutuda näiteks „Vaata, mida peaminister naaberriiGIS tegi!“ või „Kurioosum: peaminister sõitis Soome ilma abikaasata“. Sama kehtib ka tõlkeuudiste puhul. Kahjuks juhtub mõnikord nii, et lool polegi erilist sisu, kuid pealkiri muudetakse lugejale võimalikult „apetiitseks“, sest tähtis on see, et lugeja sellele vajutaks.

Teine oluline asi uudisloo juures on lugu illustreeriv pilt. Pildil on paberlehes ja *online*-väljaandes põhimõtteliselt sama funktsioon: laisema lugeja jaoks, kes ei viitsi pealkirju (või paberlehe puhul ka sisu) lugeda, võib pilt osutada määravaks selles, kas uudist klikkida või mitte. Samas peab tõdema, et kui erinevates portaalides ringi vaadata, võib näha, et suurem osa fotosid on illustreeriva tähendusega, seda eriti tõlkelugude puhul. Kuigi ka pilt „müüb“, võib vahel juhtuda, et sama teema kohta või jätkulugudel on sama pilt, seega tasub panustada pigem loo pealkirjale.

Igal artiklil, olgu see siis tõlgitud või mitte, peab olema juhtlõik või sissejuhatus (*lead*). *Lead* pikkuseks on paar lauset ning selle eesmärgiks on teema tabavalt sisse juhatada. Tõlkeuudiste puhul võib sageli juhtuda, et originaalartikli *lead* on liiga pikk või üldse puudub, sellisel juhul tuleb uudise tõlkijal ise sissejuhatus välja mõelda. Juba ainuüksi see fakt viitab asjaolule, et tõlkeuudiste puhul on olulisem sisu/uudise mõtte edastamine, kui originaalartikli stiilile truuks jäämine.

Üks oluline asi, mis eristab omalugu ja tõlgitud lugu on see, et tõlgitud loole peab olema juurde lisatud allikas. Sama kehtib ka teistest eestikeelsetest portaalidest refereeritud lugude kohta. Kui tegemist on tõlgitud või refereeritud uudisega, siis Postimees Online'is avaldatud lugudel peab olema pärast *lead* tuleva lõigu lõpus viide allikale (tavaliselt järgneval kujul: „..., ..., kirjutab (allikas)“). Ent Postimehes leidub ka selliseid näiteid, kus allikas on lisatud *lead* lõppu. Delfi puhul on allikas märgitud kas artikli lõppu või on seda mainitud artikli alguses jutu sees. Allika asukoht polegi vast niivõrd tähtis, peaasi on see, et see oleks loole juurde lisatud, vastasel juhul võib seda pidada juba loomevarguseks.

1.7. Tõlkeuudiste mõjutajad

Kahjuks või õnneks on tõlkematerjalide maht ajakirjanduses üha suurenenud. Ühest küljest on see kahtlemata hea, sest seeläbi laieneb meie lugejate silmaring ja nad on kursis sellega, mis toimub teistes riikides. Teisest küljest võib aga võõrkeelne uudis mõjutada seda, kuidas on tõlkeuudis esitatud sihtkeeles. Tõlgete puhul tuleb olla ettevaatlik, et originaalteksti keelekasutus ajakirjanikku/tõlkijat liigselt segama ei hakkaks. Kuigi keel üldiselt on pidevas

muutumises, tuleks seda mingil määral siiski üritada ka säilitada võõrmõjudest puhtana. Ja ajakirjanikel on siinkohal oluline roll.

Üheks suurimaks mõjutakas võib olla originaalteksti stiil. Kuna ajakirjanduskeel on laias laastus publitsistlik, siis on sellele omane nii ilukirjandusliku kui ka ametliku kirjastiili elementide kasutamine. Mõnikord võib juhtuda, et uudislugu tuleb teha mõnest ametlikust pressiteatest või näiteks mõne Euroopa institutsiooni kodulehel avaldatud info põhjal. Sellisel puhul tuleks kindlasti jälgida, et kirjastiil poleks liiga ametlik, sest see võib lugejale jääda selgusetuks ning kui lugeja ei saa tekstist aru, siis võib talle väljaandest halb mulje jääda. Teisest küljest on jälle ka see oht, et kui teha tõlkelugu mõne blogipostituse põhjal, võib kirjastiil muutuda väga familiaarseks ja kohati lohakaks. Olenevalt lähtetekstist peaks ajakirjanik üritama vältida kahte äärmust: erialast keelekasutust ja slängi. Ajakirjanikul peaks olema piisavalt hea stiilitunnetus, et leida kuldne kesktee – kirjatükk peaks olema arusaadav, kuid mitte liiga lohakas ega liialt kõnekeelne.

Kõnekeelsus toob aga selle juurde, et hea stiil eeldab rikast sõnavara. Õigest sõnavalikust oleneb väljenduse täpsus ja ilmekus. Valitud sõnad peavad sobima lausesse nii mõtteliselt kui ka stiililiselt. Tõlkija eesmärgiks peaks olema edastada tekst nii, et lugeja ei tuleks selle pealegi, et tegemist on tõlkega. Ideaalis võiks tõlketeksti looja osata nii lähte- kui ka sihtkeelt niivõrd hästi, et tunneb mõlema keele grammatikareegleid, on kursis lauseehituse ja stiiliga ning tema sõnavara mõlemas keeles on rikkalik.

2. AJAKIRJANDUSKEEL

Võib väita, et ajakirjandusel on keele ja kultuuri kujunemisel oluline roll, sest ajakirjandus mõjutab üldist keelekasutust. Eriti suurt rolli mängib just *online*-meedia, sest see on kiiremas muutumises kui trükimeedia ja selleks, et ajaga kaasas käia, tuleb aeg-ajalt ka *online*-meedias kasutada populistlikke võtteid. Näiteks on tänapäeval suurematel portaalidel ja nende alaportalidel olemas kontod populaarsetes sotsiaalvõrgustikes, sest nende kaudu on väga mugav erinevaid uudiseid lugejateni viia ning seeläbi suunata, milliseid lugusid loetakse rohkem ja milliseid vähem. Kõike seda arvesse võttes võib väita, et ajakirjanike – ja nende kaudu ajakirjanduse – keeleline tase on väga oluline.

Kui rääkida konkreetselt ajakirjanduskeelest, siis esmapilgul võib see tunduda selgelt piiritletud ja kindel nähtus. Ent kui lähemalt uurima hakata, siis selgub, et ajakirjanduskeelel puudub ühene definitsioon ning sel pole ka kindlaid reegleid. Veelgi enam, ajakirjanduskeel võib mõnes kontekstis lausa negatiivse tähenduse omandada, sest seda omistatakse mõnele kindlale meediaväljaandele ja selle keelekasutusele. Poleks õige eeldada, et kõigi ajakirjanike keeletase ja kirjaoskus on ühtlane, sest nagu eelpool mainitud, tõlgivad uudiseid väga erineva taustaga inimesed. Eesti ajakirjandus on tänaseks päevaks jõudnud punkti, kus seda ei tooda enam ainult ajakirjaniku haridusega inimesed, samuti ei ole kõik uudislugude kirjutajad filoloogid või muu keeleõppega seotud eriala lõpetajad. Ühest küljest on see positiivne, sest erineva eriala esindajatel on teatud valdkondades põhjalikum sõnavara kui neil, kes on erialalt tõlkijad. Kuid elementaarne keeleoskus peaks siiski kõiki muid teadmisi edestama, sest lugeja tahab lugeda kvaliteetset uudist, suhteliselt piinlikud on korrad, mil lugeja on sunnitud artikli autori keelekasutust parandama. Tavaliselt juhtub sellistel kordadel nii, et lugejad kirjutavad

apsakatest kas kommentaariumis või saadavad toimetusse e-kirja. Reeglina parandatakse vead ka ära, kuigi kommentaariumis nendest kirjutamine on selles suhtes riskantsem, et kõik artiklite autorid ei käi kommentaare regulaarselt kontrollimas, seega võib mõni asjalik kommentaar, mis puudutab teksti sisu- või keelevigu, jääda tähelepanuta.

2009. aasta suvel kirjutasid ajalehed, et uue keeleshadusega kavatsetakse karmistada ka ajakirjanduskeelele kehtivaid reegleid. Ajakirjanduskeelt taheti reguleerida nii, et ajakirjanduses oleks kasutuses kirjakeele normile vastav eesti keel. Keeleshaduse eelnõu seletuskirja järgi viitas taoline säte sellele, et kasutatav keel peaks olema korrektne (Rudi, 2009). Ent sama aasta sügisel selgus, et keeleshadusest otsustati välja jätta ajakirjanduskeele regulatsioon, mis oli eelnevalt vaidlusi tekitanud ning spetsialistide poolt palju kriitikat saanud. Asjatundjad olid nimelt arvamisel, et kuna ajakirjanduskeele alla võib kategoriseerida ka blogid ja kommentaariumid, siis ei eksisteeri vaid üht ajakirjanduskeelt, vaid tegemist on mitme ajakirjanduskeelega, mis ei mahu ühe seadusliku normi alla (Sulbi, 2009). 2010. aasta alguses võis aga lugeda, et Haridus- ja teadusministeerium saatis kooskõlasturingile uue keeleshaduse eelnõu, milles sätestatakse, et ajakirjanduses tuleks keelekasutuses järgida head tava (Tamm, 2010). Kõigest sellest võib järeldada, et ajakirjanduskeel on miski, mida tuleks reguleerida ja mida mingil määral ka tahetakse reguleerida, ent riiklikul tasandil ei suudeta välja mõelda kõigile sobivat võimalust, kuidas seda teha. Teine määrav asjaolu on ka see, et kui tahta reguleerida ajakirjanduskeelt praegusel kujul, siis see oleks äärmiselt suur ja aeganõudev ettevõtmine.

Mõnes mõttes ongi vast õigem ajakirjanduskeelt mitte seadustega reguleerida, sest ajakirjanduskeel tundub olevat pidevas muutumises. Kuigi 2011. aasta keeleshaduses on kirjas,

et keeleseaduse eesmärgiks on arendada, säilitada ja kaitsta eesti keelt kõikides avaliku elu valdkondades, saab samast seadusest lugeda ka seda, et „muudes avalikkusele suunatud tekstides, millele ei kohaldata ametliku keelekasutuse nõuet, sealhulgas eesti keele kasutamisel meedias, järgitakse keelekasutuse head tava“ (Keeleseadus, 2011). See viitaks justkui asjaolule, et ajakirjanikul võiks ja peaks olema hea keelevaist, sest konkreetsete regulatsioonide puudumisel on vaid oma sisetunne see, millele loota. Päris tõele see muidugi ei vasta. Lisaks ajakirjaniku heale keelevaistule saab loota ka keeleteoimetajale, kes avaldatavad lood üle vaatab ja vajalikud parandused teeb. Mõnes mõttes teeb see ajakirjaniku töö lihtsamaks, sest kui puuduvad täpsed reeglid, mille järgi tuleks toimida, siis annab kindlustunnet see, et keegi vaatab su teksti veel selge pilguga üle.

Keele- ja kirjandusteadlane Tiit Hennoste kirjutab „Uudise käsiraamatus“, et kuna ajaleht on suunatud korraga kümnetele tuhandetele lugejatele, peab leht kasutama üldjuhul normkirjakeelt (2008: 133). Normkirjakeeleks võib pidada sellist kirjalikku väljenduslaadi, mis on kõigile kergesti arusaadav. Hennoste hinnangul tuleb uudiseid kirjutades kahtlemata jälgida normkirjakeele reegleid ja sõnad ning laused peavad olema keeleliselt korrektsed. Sama kehtib ka *online*-väljaannete puhul. Kuna suuremad *online*-väljaanded kuuluvad ettevõtetele, mis annavad välja ka paberlehti – Postimees Online kuulub ajalehe Postimees juurde ja Delfi juurde kuuluvad nii Eesti Päevaleht, Maaleht kui ka Eesti Ekspress – siis tuleks ka *online*-meedias kindlustada hea keeletase, kas või selleks, et ettevõtte head mainet hoida ja lugejate poolehoidu võita. Kõige lihtsam ja loogilisem lahendus olekski ilmselt see, et uudised peavad olema arusaadavad ja korrektselt kirjutatud. Ent siit võib tekkida järgmine küsimus – kuidas kindlustada, et kõik uudiseid tõlkivad või kirjutavad inimesed oskavad keelt piisavalt hästi ja tunnevad õigekeelsusreegleid?

Kuna paberleht on meie kultuuris vanem ja autoriteetsem nähtus kui *online*-meedia, siis pole vast mingi üllatus, et paberlehele pööratakse ka keeleteoimendamise osas suuremat tähelepanu, nimelt on paberlehel rohkem keeleteoimendajaid kui *online*-toimetuses. Ka *online*-väljaandel on oma keeleteoimendaja, aga kuna veebis avaldatakse päevas väga palju lugusid, siis ei jõua keeleteoimendaja tahes-tahtamata kõigil silma peal hoida. Keeleteoimendajate tööülesannete muutumisest on kirjutanud ka keeleteadlane Reet Kasik, kes tõdes, et kuna toimetused koosnevad erialase ja sageli ka keelelise väljaõppeta inimestest, suureneb keeleteoimendajate ja korrektorite vastutus, kahjuks jääb aga „keeleteoimendajaid küsitledes ja lehti lugedes mulje, et keeleteoimendajate ametikohad on kas kaotatud või on nende õigused ja autoriteet toimetustes kahanenud“ (2003: 119). Võib-olla on keeleteoimendaja autoriteet ja osatähtsus tõepoolest vähenenud, kuigi tegelikult võiks ja peaks hoopis vastupidine toimuma. Kuna *online*-väljaanded on laiemale publikule kättesaadavad – lehetellijaid jääb üha vähemaks, samas kui internetikasutajate arv kasvab –, siis peaks ka veebis kasutusel olevale keelele rohkem tähelepanu pöörama. Eriti arvestades seda, et veebis on võimalik vigu parandada ka pärast loo ilmumist, paberlehes seda teha ei saa.

2.2. Miks on ajakirjanduse keelekasutus oluline?

Eesti meediamaastikul on hetkel olukord selline, et vaid üks telejaam ja üks raadiojaam on riiklikud või avalik-õiguslikud, seega võib eeldada, et neis pööratakse keelele ja keele hoidmisele eriti suurt tähelepanu. Ent silmas tuleks pidada ka eraettevõtetele kuuluvat meediaväljaannetel, sest need on lugejate seas populaarsed ja neid külastab päevas tuhandeid inimesi. Reet Kasik toob välja neli olulist põhjust, miks on ajakirjanduse keelekasutus Eesti

riigile tähtis. Esiteks leiab Kasik, et „ajakirjandus on kõige laiemalt leviv suhtluse vorm ühiskonnas ja tema eesmärk peaks olema tagada inimestele võimalus osaleda ühiskondlikus elus“ (2003: 119). Teisisõnu on inimestel õigus saada informatsiooni kõigi valdkondade kohta arusaadavas ja selges vormis. See tähendab omakorda kolme asja: 1) eestikeelne ajakirjandus peab olema kättesaadav kõigile; 2) eestikeelne ajakirjandus peab käsitlema kõiki Eesti elu puudutavaid valdkondi; 3) tekstid peavad olema nende tarbijatele arusaadavad ja kerge vaevaga omandatavad. Tõlkeuudiste puhul on teine punkt vähem oluline kui esimene ja kolmas, sest tõlkeuudistest on ülekaalus ikkagi need lood, mis on pigem üldistel ja igasse kultuuriruumi sobivatel teemadel. Tuleb ette ka kordi, kui välismeedias kirjutatakse Eestist ja need uudised tõlgitakse eesti keelde, et meie lugejatele edastada, kuid taolised uudised on tõlkeuudiste seas siiski vähemuses.

Teine põhjus, miks ajakirjanduse keelekasutus on Kasiku arvates riigi jaoks tähtis, on see, et meedia abil saab inimesi kergesti mõjutada. Meedial on praegusel ajal suur võim, meedia abil saab mõjutada informatsiooni, väärtusi, sotsiaalseid suhteid. Ideaalis võiks ju uskuda, et ajakirjanikud ja ajakirjandus on erapooletud ning informatsiooni esitatakse alati neutraalselt, et lugeja saaks oma seisukoha võtta ja loost isikliku arvamuse kujundada, ent päris tõele see siiski ei vasta. Ajakirjanduses on võimalik seeläbi, kuidas uudist esitatakse, muuta informatsioon lugeja jaoks väärtuslikuks või väärtusetuks. Kasiku hinnangul on ajakirjandus kõige laiemalt levinud keelelise mõjutamise vorm (2003: 120). Kui võtta arvesse veel seda, et internetis avaldatud uudiseid jagatakse sotsiaalvõrgustikes, siis võib vaid ette kujutada, kui suure lugejaskonnani üks uudis võib jõuda ning kui paljusid inimesi seeläbi mõjutada.

Kolmandaks on tähtis meediakeelt analüüsida selleks, et mõista paremini toimuvaid sotsiaalseid ja kultuurilisi muutusi (Kasik, 2003: 120). Kuna ajakirjandusel on hetkel ühiskonnas niivõrd keskne roll, siis pole võimalik eitada, et selle uurimine sotsiokultuurilisest vaatenurgast on väga tähtis. Ajakirjanduskeel mõjutab küll meie keelekasutust, kuid ajakirjandus ise on kahtlemata mõjutatud kultuurist ja ühiskonnas toimuvast. Selleks, et mõista nii ajakirjandust kui ka ajakirjanduse läbi meie igapäevast ühiskonda, on tarvis ajakirjanduskeelele suuremat tähelepanu pöörata.

Neljas ja ühtlasi viimane põhjus, miks ajakirjanduses kasutatav keel on riigi jaoks oluline, on seotud kolmanda punktiga, nimelt ajakirjanduskeel mõjutab ja kujundab otseselt inimeste keelekasutust. Leidub palju inimesi, kelle jaoks on ajakirjandus ainuke lugemisvara ja uudistes olev sõnavara, lausestus, ortograafia ja erinevatel teemadel rääkimise viis on inimestele osalt teadlikult, kuid suures osas alateadlikult eeskujuks. Seda stiili matkitakse ja selle alusel kujundatakse välja oma keelekasutusviis (Kasik, 2003: 121). Kui ajakirjanduskeel on kvaliteetne ja heal tasemel, siis ei tasu muretseda ka inimeste keelekasutuse pärast. Ent ajakirjandus ja selle keel on seda tegevate inimeste nägu ning kahjuks peab tõdema, et uudislugusid kirjutavate inimeste keeletase ei ole ühtlane.

2.1. Pehmed uudised

Nagu eelnevalt mainitud, tõi Tiit Hennoste välja fakti, et uudiseid kirjutades tuleb järgida normkirjakeele reegleid. Eriti oluline on normkirjakeelt kasutada n-õ kõvade uudiste puhul, pehmematele uudistele kehtivad vähem karmid reeglid. Antud magistritöös on vaatluse all tõlkelood kõikidest Postimehe ja Delfi alaportalidest, kus leidub nii kõvasid kui pehmeid uudiseid, seetõttu oleks siinkohal paslik lähemalt vaadelda, millised on pehmed uudised, mis neid iseloomustab ja mille poolest erinevad need kõvadest uudistest. Töö autori arvates on just pehmete uudiste ülesehituse ja stiili põhjalikum uurimine oluline ning vajalik, sest pehmetele uudistele kehtivaid reegleid rikutakse rohkem kui kõvade uudislugude omi.

Kõigepealt tuleks lahti seletada, milliseid uudiseid peetakse kõvadeks ja milliseid pehmeteks. Hennoste järgi on kõvadel ja pehmetel uudistel erinevad uudisväärtused ja eesmärgid (2008: 149). Kõvade uudiste sündmused on tähtsad paljudele inimestele ja võivad mõjutada suure hulga inimeste elusid. Kõvade uudiste puhul tasuks tähele panna ka seda, et need peaksid olemuselt olema pigem formaalsed, keskenduda tuleks rohkem probleemidele ja sündmustele kui inimestele. Tiit Hennoste väidab oma raamatus, et kõva uudisloo kindlaks nõudeks see, et see oleks tasakaalustatud ja objektiivne (2008: 150). Põhimõtteliselt võib öelda, et päevakajalised uudised, mis lisatakse näiteks Eesti või välismaa uudiste rubriiki, on kõvad uudised, sest need on olulisemad. Kindlasti kuuluvad kõvade uudisvaldkondade hulka poliitika, julgeolek ja riigikaitse.

Pehmete uudiste puhul kehtivad aga teised uudisväärtused. Pehmes uudisloos pole niivõrd oluline sündmuste mõju ja aktuaalsus; pehme uudis ei pruugi olla kõige värskem, pigem võib

tegemist olla ajatu looga (Hennoste, 2008: 149). Pehmed uudised ilmuvad näiteks naiste- või meelelahutusportaalides – neid küll loetakse palju, kuid need uudised ei ole pakilised. Põhimõtteliselt võib ka spordiuudiseid pidada pigem pehmeteks uudislugudeks. Naisteportaalides ringi vaadates võib näha, et neis avaldatakse palju nõuandvaid lugusid (nt „Kuidas oma küünte eest hoolt kanda?“ või „Kümme nippi kevadpuhastuse tegemiseks“). Taolised uudised pakuvad inimestele huvi, seda näitavad lugejanumbrid, samas on need ka ajatud lood, pole oluline, kas taoline lugu on avaldatud aastal 2004 või 2014. Pehmeteks võib pidada ka erinevaid persoonilugusid. Oletame, et veebiportaalil avaldatakse lugu näiteks Ivo Linnast ja tema igapäevastest tegemistest. Antud lugu pole pakiline, tegemist võib olla üldise intervjuuga, et inimestele armastatud laulja elust aimu anda. Hoolimata sellest, et lugu pole kiireloomuline, pakub see paljudele huvi ja portaal saab klikid kätte. Sellest tulenevalt võib öelda, et pehmed uudised on erinevate veebiportaalide jaoks vahest hinnalisemadki kui kõvad uudised.

Kui rääkida pehme uudise stiilist, siis võib öelda, et pehmeid uudiseid kirjutades peetakse sageli kinni kõvadele uudistele kehtestatud reeglitest, kuid tegelikult on pehmete uudiste puhul autoril palju rohkem vabadust. Kui kõvade uudiste puhul tasuks järgida pööratud püramiidi struktuuri – materjal esitatakse kindlas järjekorras: juhtlõik, teema arendus, lisamaterjal (Hennoste, 2008: 84) –, siis pehmes uudises võib juhtlõigu asemel kasutada vabamas vormis kirjutatud sissejuhatust ja pööratud püramiidi struktuuri võib asendada mõne muuga. Üks suurimaid vigu, mida pehmeid uudiseid kirjutades tehakse, on Hennoste hinnangul see, kui üritatakse lugu pehmemaks muuta erilise keele või stiili abil (2008: 157). Tegelikult muudab uudise pehmeks selle sisu ning ajakirjaniku ülesandeks on see pehmus loo olemusest üles leida ja inimeste, mitte liialdatud omadussõnade või millegi muu kaudu edasi anda. Selle vastu aga

eksitakse paljudes veebiportaalides. Meelelahutusportaale jälgides võib juba pealkirjadest näha seda, et kasutatakse väga palju erinevaid omadussõnu, mis pealkirja värvikamaks muudavad ja lugejaid ligi meelitavad. Ka meelelahutuslikus loos sees võib olla lauseid, kus on omadussõnadega liiale mindud. Tüüpiline on see, et kasutatakse „tugevaid“ omadussõnu, näiteks kui miski on hea, siis võib loos olla kasutatud sõnu nagu „imeline“, „vaimustav“; kui miski on ilus, siis võib loos olla sõnu nagu „hingemattev“, „imekaunis“, „piltilus“; kui miski on halb, võib loost leida sõnu stiilis „šokeeriv“, „kohutav“, „võigas“ jne. Idee seisneb selles, et anda lugejale loo mõtet võimendatult edasi, kuid mõnikord jääb mulje, et ajakirjanikel on laual lahti sünonüümisõnastik, kust otsitakse välja kõige värvikamad sõnad ja kasutatakse neid, et lugejaga manipuleerida. Tegelikult on taoline asi pehme uudisloo puhul täiesti ebavajalik ja loo omadussõnadega „kaunistamise“ asemel võiks pigem keskenduda sisu edastamisele.

Tiit Hennoste toob esile ka mõned olulised nõuanded, mida tasuks pehmeid uudiseid kirjutades silmas pidada: 1) kirjutada tasub lihtsalt, kasutades konkreetseid verbe ja nimesid; 2) vältida tuleks võõrsõnu, abstraktseid sõnu, ülekirjutamist, maneerlikkust; 3) on lubatud kasutada kõne- ja argikeelt; 4) autori isikupärast kirjutamisviisi on lubatud rohkem kasutada kui kõvades uudistes; 5) kindlasti tuleks vältida pikka ja hõredat lobisemist, tekst peab olema tihe, ilma üleliigsete sõnadeta; 6) loo üldtoon võiks olla kerge, mitte ametlik ega pateetiline (2008: 157). Nendele soovitustele võib lisada veel selle, et uudist kirjutades tuleks silmas pidada selle lugejat. Kui me loome endale silme ette kujutluspildi keskmisest lugejast, kes külatab naiste- või meelelahutusportaale, siis on lihtsam valida ka sõnavara ja stiili, mida loo kirjutamisel kasutada. Meelelahutusportaalide puhul on oluline silmas pidada ka seda, et neid külatab palju teismelisi. Kui eelnevalt oli mainitud, et pehmes uudises on lubatud kasutada ka kõne- või argikeelt, siis ajakirjanik võib seda muidugi teha, pidades silmas noori lugejaid, ent

samas ei tasuks sellega ka liiale minna, sest liigne kõnekeelsus muudab uudisloo väärtust oluliselt halvemaks. Pealegi tuleb arvestada sellega, et ajakirjanduses kasutusel olev keel mõjutab ka lugejate keelt. Sellest tulenevalt võiks meelelahutusportaalides slängi ja liigse kõnekeelsuse kasutamist piirata, et noored võtaksid omaks normaalse eesti keele.

3. SELGE KEEL

3.1. Mis on selge keel?

Eelnevalt sai mainitud, et kuna ajakirjanduskeel pole rangelt reguleeritud, tuleks jälgida, et keelekasutus uudislugudes oleks arusaadav, korrektne ja selge. Kuigi need kolm sõna või nõuet võivad olla iseenesest mõistetavad, eksisteerib meil siiski selline asi nagu „selge keel“, millel on omad tunnusjooned ja mille puhul tasuks jälgida teatud juhtnööre. Eesti Keele Sihtasutuse poolt välja antud artiklite kogumikus „Selged mõtted, selge keel“ kirjutab Eesti Keele Instituudi eurokeelekorraldaja Katrin Hallik, et „selge keel on selline keel, mis ühiskondlikus keelekasutuses on keskmisele inimesele arusaadav. Selgest keelest on eemaldatud ebavajalik keerukus, kuid alles on jäetud stiil. See on lugejakeskne keel“ (2012: 7). Hallik jätkab, selgitades, et selge keel on kõikidele ühiskonna liikmetele mõeldud lihtsa ja selge vormiga ühemõtteline keelekasutus, arusaadav tarbekeel (2012: 7).

Ka Euroopa Liitu juhtivate institutsioonide jaoks on väga oluline, et kirjatükid oleksid selgelt kirjutatud. Euroopa Komisjoni poolt välja antavas selgele keele pühendatud trükises seisab, et „ükskõik, kas tegemist on õigusakti, tehnilise aruande, protokolliga, pressiteate või kõnega – tekst peab olema kirjutatud selgelt, sest nii on see mõjuvam ning sõnum jõuab kiiresti pärale“ (*Kirjuta selgelt*, 2011: 2). Trükises on välja toodud kolm põhjust, miks tuleks kasutada selget keelt: selge tekst tõhustab koostööd, vähendab koormavat kirjavahetust ja kujundab positiivse suhtumise. Kõige olulisem on aga selge keele puhul see, et selgelt kirjutatud tekstist on lihtsam aru saada. Kõiki neid põhimõtteid peaksid järgima ka ajakirjanikud, seda enam, et ajakirjanduskeel pole rangelt reguleeritud ja tugineda tuleks heale keelevaistule.

Kuigi võib tunduda, et selge keele kasutamine on oluline eelkõige riiklikes või Euroopa Liidu dokumentides ja näiteks riigijuhtimises, sest ideaalis peaksid nende valdkondade tekstid olema selged ja kodanikele arusaadavad, peaks ka uudiste keelekasutus olema selge. Kui selgekeelsete dokumentide ja artiklite eesmärgiks on see, et lugeja (1) leiab kiirelt vajaliku info, (2) saab loetust aru ning (3) oskab vastavalt omandatud infole tegutseda, siis kas sama ei kehti ka uudiste puhul? Uudiseid loetakse just nimelt selleks, et saada kiirelt vajalik info, mõista loetut ja vajadusel vastavalt käituda. Selge keele liikumise mõte seisnebki selles, et meie ümber oleks vähem mõttetut müra ja et me leiaksime kiiremini otsitava info ja võimaluse ka puhata selles kiirustavas kaoses (*Selge mõtted, selge keel*, 2012: 5).

Lisaks arusaadavale sõnavarale ja lauseehitusele on selge keele puhul oluline ka teksti ülesehitus – teksti visuaalne loetavus ja loogiline järjestus on teksti mõistmiseks väga tähtsad (Hallik, 2012: 8). Ka seda põhimõtet on võimalik laiendada tõlkeuudistele, sest uudiste puhul mängib visuaalsus olulist rolli. Uudis peab olema liigendatud nii, et lugejal oleks seda lihtne jälgida ning et silmad tihedat tekstirägastikku jälgides liigselt ära ei väsiks. Kui paberlehes eristatakse lõike taandrega, siis *online*-meedias näiteks Postimehe puhul võib öelda, et lõikude eraldamiseks kasutatakse tühja rida, tänu millele on ka pikki uudiseid tunduvalt lihtsam jälgida.

3.2. Selge keele põhimõtted

Selleks, et selge keele põhimõtted oleksid veelgi paremini välja toodud ja töö teises pooles esitatud tõlkeudiste näitel paremini arusaadavad, on siinkohal välja toodud Euroopa Komisjoni selge keele kasutamise nõuanded. Komisjoni nõuannete puhul tasuks meeles pidada, et tegemist ei ole eeskirjade, vaid lihtsalt soovitustega ja kirjutamisel tuleks eelkõige silmas pidada seda, kellele tekst on suunatud.

Kõige esimene nõuanne on see, et tekst peaks olema läbi mõeldud, sest selge tekst saab alguse selgest mõtlemisest (*Kirjuta selgelt*, 2011: 3). Tekstiautor peaks teadma, kellele on antud tekst suunatud, mida selle tekstiga soovitakse saavutada ja milliseid teemasid tekst käsitleb. Teine oluline nõuanne on see, et tekstiautor peaks keskenduma lugejale (*Kirjuta selgelt*, 2011: 4). Teksti kirjutades ei tule silmas pidada mitte oma ülemusi või keeleteoimetajaid, vaid neid, kellele see tekst on suunatud – uudislugude puhul on selleks väga lai publik. Tõlkeudiste puhul on väga raske keskmist lugejat ette kujutada, sest *online*-meedia jõuab päris paljude inimesteni, kellel kõigil on erinevad taustateadmised, haridus ja mõttelaad. Ent sellest hoolimata tuleks lugu kirjutada nii, et see ei tekitaks lugejas segadust ega lisaküsimusi ja oleks huvitav.

Oluline on ka see, et koostatav tekst oleks liigendatud (*Kirjuta selgelt*, 2012: 5). Kui tegemist on väga pika tõlkelooga, tuleks teksti sees kasutada alapealkirju, et lugejal oleks mõtet kergem jälgida. Tõlkeudiste puhul võib juhtuda, et välismeedias on avaldatud väga pikk lugu, millest meile edastatakse vaid refereering. Sellisel juhul tuleks silmas pidada, et üleliigne oleks tekstist välja jäetud, ent samas peab teksti sõnum selgelt esile tulema ja tekst peaks

moodustama ühtse terviku. Ajakirjanik peaks objektiivselt hindama, milline osa tõlkest välja jätta ja milline mitte, sest lugejale võivad huvi pakkuda just nimelt need infokillud, mis jäävad refereeringust välja. Seda on keeruline hinnata, sest inimesed on niivõrd erinevad, seda enam on väga oluline, et tõlketeksti autor oskaks tajuda, milliseid tekste refereerida ja millised tervenisti ümber tõlkida.

Sihtteksti autor peaks meeles pidama seda, et ta väljendaks end lühidalt ja lihtsalt (*Kirjuta selgelt*, 2011: 6). Kui originaaltekstis jääb midagi segaseks, siis võib selle osa välja jätta, eeldades, et see ei mängi teksti sisu edasiandmisel olulist rolli. Vältida tuleks sõnakordusi, kõiki asju ei pea lahti seletama, vaid tuleks usaldada lugeja mõistust ning tõlkeuudist ei tasu koormata liialt ametlike/pidulike väljenditega, mis vaid ruumi võtavad. Meeles tasuks pidada, et lühemal tekstil ja infotihedamal lausel on sageli suurem mõju (*Kirjuta selgelt*, 2011: 6). Lihtsat ja tihedat stiili on lihtne saavutada, kui kirjutaja peab meeles järgmisi põhimõtteid: (1) väldi ähmasust; (2) väldi sünonüümide kasutamist üksnes vahelduse mõttes; (3) täiendit ei tohiks lahutada põhisonast (*Kirjuta selgelt*, 2011: 7).

Iseenesestmõistetavalt tuleks kirjutada arusaadavalt ja pöörata tähelepanu lauseehitusele (*Kirjuta selgelt*, 2011: 7). Võib juhtuda, et ühte teksti on vaja mahutada palju eriteemalist infot. Seda on lihtsam teha, kui tekstis esitatu on ajaliselt loogilises järjekorras, kui oluline teave ei haju lause keskele, vaid on esitatud pigem lause lõpus, sest sel viisil on tõenäolisem, et uus info jääb lugejale meelde. Vältida tasuks ka nimisõnastiili ja kasutada verbe, sest need muudavad teksti elavamaks ja selgemaks. Postimehes kehtib näiteks selline kirjutamata reegel, et *online*-uudise pealkirjas peab verb sees olema.

Väga tähtis nii erinevate dokumentide kui ka tõlkelugude puhul on see, et kirjatükk oleks konkreetne (*Kirjuta selgelt*, 2011: 9). Konkreetse sõnumi puhul pole ohtu, et lugeja ei saa sellest aru. Abstraktsem väide võib jääda ähmaseks ja seda võib olla võimalik mitmel moel tõlgendada. Kui sõnum on aga liiga abstraktne, võib jääda mulje, et kirjutaja ei valda teemat ning seetõttu võib lugeja kaotada usalduse.

Euroopa Komisjoni trükises soovitatakse eelistada ka isikulist tegumoodi umbisikulisele ja alati tõsta esile tegija (*Kirjuta selgelt*, 2011: 10). Kui tekstis on kasutatud isikulist laadi, siis on tekst selgem ja konkreetsem, ent samas ei tähenda see, et umbisikulist tegumoodi tuleks iga hinna eest vältida. Kindlasti tuleks aga hoiduda erinevatest komistuskividest, näiteks eksitussõnadest, erialaslangist ja lühenditest, mis võivad lugejale mõistmatuks jääda. Eksitussõnade all mõeldakse sarnase kujuga sõnu, millel on keeleliselt erinev tähendus. Erialaslangiks peetakse mingi valdkonna asjatundjate omavahelist keelepruuki. Kui tegemist on väga spetsiifilise keelega, mis eeldab sügavaid teadmisi kindlast valdkonnast, siis võib täiesti kindlalt väita, et keskmisele lugejale jääb see arusaamatuks. Võib juhtuda, et kui tekstis on väga palju erialaseid väljendeid, jääb lugemine sootuks pooleli, sest teksti mõtet on raske hoomata. Kui tekstis on palju lühendeid või on tegemist mõne lühendiga, mille puhul on oht, et see jääb lugejale arusaamatuks, siis tuleks kindlasti lühend vähemalt korra teksti alguses lahti kirjutada. Kui lühendit esineb tekstis veelgi, siis saab lugeja alati teksti algusesse tagasi tulla ja vaadata, mida see tähendab.

Viimane soovitus selge keele kasutamisel on toimetada, kontrollida ja parandada (*Kirjuta selgelt*, 2011: 14). Kahjuks tundub, et just kontrollimiseks ja parandamiseks jääb ajakirjanikel aega väheks, sest paljudes (tõlke)uudistes on sees trüki- või lohakusvigu, mille oleks saanud juba

teksti teisel lugemisel eemaldada. Kõige lihtsam moodus veendumaks, et ükski trükiviga sisse ei lipsaks, on teksti koostamiseks kasutada tekstitöötlusprogrammi, millel saab kasutada õigekirja kontrolli. Sel viisil tuvastab arvuti, kui kusagil on mõni „näpuviga“ ja kirjutaja ei pea sellepärast ise muretsema. Teine variant on tekst kriitilise pilguga läbi lugeda, veendumaks, et kõik on loogiline ja, mis veelgi tähtsam – arusaadav. Juhul, kui loo avaldamisega pole kiiret – reeglina on *online*-meedias suurimaks probleemiks just ajanappus, kõik peab toimuma kiiresti –, siis võib teksti mõnele kolleegile näidata, kes värske pilguga lugedes kindlasti ka pisivigu märkab.

4. TÕLKEUUDISTE ANALÜÜS

Antud magistritöö jaoks sai peaaegu aasta jooksul (alates 2013. märtsist kuni 2014. jaanuarini) pisteliselt läbi vaadatud Postimees Online'is ja Delfis avaldatud tõlkeuudiseid. Loetud tõlkeuudiste täpset koguarvu on raske öelda, kuid neid oli umbes saja kanti. Täpsemaks analüüsiks sai mõlemast suurest portaalist ja nende alaportalidest välja valitud 40 uudist, milles jäi silma kas midagi head või midagi, mida saaks paremaks muuta. Peamiseks põhjuseks, miks ühte või teist uudist lähemalt analüüsida, oli see, et neis oli keeleliselt midagi kas hästi või halvasti. Tõlkeuudised ei ole kategoriseeritud otseselt positiivseteks ja negatiivseteks, sest ühest loost võis leida nii positiivseid kui ka negatiivseid näiteid, seega on analüüs lausepõhine.

Suurimateks probleemideks tõlkeuudistes olid näiteks segaselt tõlgitud või sõnastatud laused, sõnakordused ja kirjavahemärgid. Leidus ka neid tõlkelugusid, kus oli üks või teine sõna sootuks valesti tõlgitud ja esines mitmeid probleeme ka sõnavaraga. Lisaks on eraldi kategooria nendest tõlkeuudistest, kus autor on kas omadussõnadega või informatsiooni edastamisega liiale läinud ja see on lause(d) muutnud kohmakaks ja segaseks. *Online*-uudiste puhul üheks suurimaks murekohaks võib pidada trükivigu, neid leidus ka tõlkeuudistes ja ka nende analüüs on töö praktilises pooles olemas.

Positiivseks võib tõlkelugude puhul pidada esiteks seda, et neid edastatakse igast valdkonnast. Kui tõlkeuudiste algusaegadel võis olla nii, et välismediast tõlgiti vaid poliitiliselt või majanduslikult tähtsaid uudislugusid, siis tänapäeval võime välismeedia põhjal tehtud tõlkeuudiseid leida igal teemal. Kui rääkida konkreetsemalt neist lugudest, mis antud töös on

esile tõstetud, siis nende puhul hakkas silma kas hea sõnakasutus, hea stiil või mõni muu positiivne aspekt, mis muutis lugemise huvitavaks ja lihtsaks.

Magistritöö praktilises pooles on tõlkeuudised jagatud vastavalt neis leidunud tugevatele ja nõrkadele näidetele järgmistesse kategooriatesse: sõnavara, sõnade järjekord, tõlkevead, kõnekeelsus, stiilivead, kirjovahemärgid, sõna- või sõnatüvekordus, õigekiri, liialdus, originaaltruudus, trükivead. Tõlkeuudiste analüüs oli lausepõhine, seega võis ühest tõlgitud uudisest leida nii häid tõlkenäiteid kui ka veidike nõrgemaid.

4.1. Sõnavara

Teatavasti on heade tõlgete tegemiseks väga oluline, et tõlketeksti autoril oleks laialdane sõnavara. Tõlkeuudiste (ja tegelikult ka omalugude) seast leiab küllaldaselt näiteid sellest, milline on (tõlke)artikleid kirjutavate inimeste sõnavara. Lehe- ja veebitoimetustes leidub palju neid, kel on väga hea ja rikkalik sõnavara, reeglina tänu sellele, et inimesel on lai silmaring ja ta on palju lugenud ning keelega kokku puutunud. Ajakirjanike puhul on keelega kokkupuutumine paramatu ja mida parem on nende sõnavara, seda parema kvaliteediga on ka kirjutatud tekstid. Kahjuks leidub aga ka mitmeid selliseid näiteid, mis peegeldavad kirjutaja sõnavara vaesust. Antud kategoorias on toodud näiteid nii heast sõnavarast kui ka nõrgemast leksikast.

Palju häid tõlkeuudiseid võib leida majandusvaldkonnast. Kuna majanduses on kasutusel osaliselt erialane keel, siis on majandustekste vahel keeruline tõlkida, kui pole valdkonna

sõnavaraga tuttav. 2013. aasta septembris Postimehe majandusrubriigis avaldatud tõlkelugu „Blackberry teatas hiigelkahjumist ja massilistest koondamistest“ (E24, 2013) on üks näide heast tõlgitud majandusuudisest. Lugu on konkreetne, ajakirjanik on originaalist välja noppinud vaid kõige olulisema info ja see ongi kiire uudisloo puhul põhiline. Kuna majandusteksid võivad mõnikord tunduda kuivad ja igavad, siis on mõnel juhul positiivne ja õigustatud see, kui olulise info saab paari lausega edastatud. Tekstis on mitmeid majandusalaseid sõnu – finantsaasta, tegevuskahjum, müügitulemused, müügitulu, äriteenused – mis jätavad väga professionaalse mulje. Kuna majandusuudiste sihtgrupiks on reeglina inimesed, kes majandusvaldkonnas aktiivselt tegutsevad, siis on väga oluline, et tekstides kasutatav sõnavara oleks korrektne ja arusaadav.

Nagu eelmises lõigus mainitud, on nii Postimehe kui ka Delfi majandusrubriigis reeglina head ja tugevad artiklid. Kuigi ka sellest valdkonnast leiab (tõlke)uudiseid, milles on apsakad, leidub seal siiski rohkem hästi kirjutatud lugusid. Üheks taoliseks on 2014. aasta maikuu alguses BBC-st tõlgitud lugu „Meediatööstus: piraadileheküljed kubisevad pahavarast“ (Alla, 2014). Tegemist on looga, milles on mitmeid meedia- ja IT-valdkonda kuuluvaid sõnu. Näiteks on esimeses lauses kasutatud sõna „voogedastamine“, mis viitab ingliskeelsele sõnale „streaming“. Kui tavaliselt tõlgitakse seda sõna eesti keelde kui „voogamine“ või näiteks ka „liikumine“, siis antud konteksti sobib tõepoolest „voogedastamine“, mis on täpsem ja viitab konkreetselt meediatööstusele. IT-valdkonda kuuluvatest sõnadest on loos kasutatud näiteks „pahavara“ (*malware*), „hüpikaknad“ (*pop-up windows*), „rännakuvara“ (*malware*). Eraldi tasuks välja tuua näiteks sõna „lunarahavara“, mille ingliskeelne vaste on „ransomware“ ja mille näol on tegemist ühe pahavara tüübiga, mis krüpteerib kasutaja isiklikud dokumendid ega vabasta neid enne, kui kasutaja maksab lunaraha. Lugu analüüsidest jätab see väga

professionaalse mulje, sest tõkeloo autor on ilmselt sõnavaraga hästi kursis ja kõik kasutatud sõnad on lugejale ka selgesti arusaadavad.

Arvutiteemalisi artikleid leiab ka Delfi alaportalidest. Nagu antud magistr töö eespool korduvalt mainitud, võis ühest tõkeloost leida nii tugevaid kui ka nõrgemaid näiteid. Sama kehtib ka Delfis avaldatud tõkeloo „Apple'i seadmete akukestvus on Windowsiga võrreldes palju parem – uurime miks!“ (Jürisoo, 2013a) kohta. Kuigi selles artiklis on mitmeid komistuskive, mis kohati muutsid teksti jälgimise keeruliseks, on seal kasutatud ka mitmeid häid sõnu. Näiteks on juba pealkirjas kasutatud sõna „akukestvus“, mis viitab otseses mõttes sellele, kui kaua ühe või teise toote aku vastu peab. Kuna pealkirja puhul on väga oluline see, et info oleks esitatud kompaktselt, siis on äärmiselt positiivne, et autor on eelistanud üht liitsõna, selle asemel, et pealkirja liigsete sõnadega koormata. Teine positiivne näide samast artiklist on sõna „süler“, mis viitab sülearvutile. Kuna ÕS-is ja Eesti Keele Instituudi kodulehel selle sõna kohta info puudub, siis pole see ilmselt veel kas heakskiitu leidnud või laiemas üldsuses jõudnud, kuid tegemist on väga hea sõnaga.

Pikemat analüüsi väärts ka üks pokkeriteemaline uudis, mis avaldati Postimehe pokkerimängule keskenduvast alaportalis. Kuigi antud tekstis on ka mõned eksimused, millest on pikemalt kirjutatud antud magistr töö peatükis „Sõna- ja sõnatüvekordused“, leiab sellest tekstist siiski ka mitmeid huvitavaid väljendeid. Tegemist võib olla asjaoluga, et pokkerimängu keelekasutus on tavapärastest veidi erinev ja paljusid sõnu/väljendeid ei tõlgitagi inglise keelest teistesse keeltesse. Kuid mõned näited siiski saab tuua, mis on päris leidlikult eesti keelde tõlgitud. Näiteks on tekstis lause: „Ta on pimedalt sees, soodne olukord

tuleb ära kasutada“ (Leibold, 2013). Lause esimene pool on väga huvitav. Kes vähegi pokkeriga tuttav on, teab, et pokkeris on kasutusel sõna „blind“, mis viitab kohustuslikule summale, mida iga mängija teatud hetkel peab maksma. Kui viidatakse sellele, et mängija „on pimedalt sees“, siis see võib tähendada, et parajasti on selle mängija kord kindel summa mängu panna või siis on ta kaarte vaatamata pannud kogu oma olemasoleva raha mängu.

Sama sõnaga on antud tekstis veel teinegi näide: „Võin *call*da pimedat bluffi pimedalt!“. Esiteks jääb silma muidugi see, et sõna „call“ on täiesti pokkeri sõnavarasse kuuluv ehk siis tegemist on teatud valdkonnale omase keelekasutusega, mis võhikule võib arusaamatuks jääda. Samas ei saaks ka igas pokkerit puudutavas tekstis hakata kõiki väljendeid lahti seletama, seega siinkohal peaks lugeja ise natuke taustauuringut tegema. Aga huvitav on jällegi see, millises kontekstis on kasutatud sõna „pime“. Sellegi näite puhul viitab see sellele, et üks mängija on kaarte vaatamata teinud panuse ja teine mängija vastab sellele samuti kaarte ära ootamata. Veel üks positiivne leid antud loost on näiteks see, et sõna „chips“, mida tavaliselt pokkeri kontekstis tõlgitakse žetoonideks, on selles tekstis tõlgitud mängumärkideks. ÕS annab sõnale „žetoon“ vasteks „mängumark“, seega on tõlkija teinud täiesti aktsepteeritava otsuse ja see näitab, et tõlketeksti autori sõnavara ei jää ühekülgsesks.

2013. aasta lõpus kirjutasid nii Postimees Online kui ka Delfi palju bitcoinidest. Kuna bitcoini nimetus võib Eesti lugejale arusaamatuks jääda, siis oleks mõistlik sellele leida sihtkeeles mingi vaste. Delfis avaldatud loos „Euroopa pangandusamet hoiatas bitcoini kasutamise eest“ (Laugen, 2013d) on bitcoini kirjeldatud sõnaga „virtuaalvääringud“, mis on otsetõlge ingliskeelsest „virtual currencies“. Isegi kui „virtuaalvääring“ võib tunduda natukene võõrana, saab inimene vähemalt aru, et bitcoinide näol on põhimõtteliselt tegemist virtuaalse rahaga.

Postimehe veebiväljaande puhul tuleb tõdeda, et lisaks majandusrubriigile leidub tugevaid tõlkeuudiseid ka välisuudiste all. Näiteks 2013. aasta septembris avaldatud loos „Saksamaa saab esimesed Aafrika päritolu parlamendisaadikud“ (Tamme, 2013) on lisaks uudise positiivsele sisule ka mitmeid häid väljendeid. Kui Twitterit, Facebooki, LinkedIni jms veebilehti nimetatakse tavaliselt lihtsalt sotsiaalvõrgustikeks, siis antud loos on Twitteri kohta kasutatud sõna mikroblogivõrgustik. Võib järeldada, et teksti tõlkijal on lai sõnavara, sest kuigi Twitterit nimetatakse tõepoolest mikroblogivõrgustikuks, ei kohta seda tekstides väga sageli. Peale selle on antud artikli puhul värskendav see, et parlamendisaadikuid on tekstis sees nimetatud ka rahvasaadikuteks. Sünonüümsõnade kasutamine on eriti lühikese uudise puhul vägagi tervitatav, sest need annavad loole värvi ja kui tegemist on vaid paari lause pikkuse looga, siis hakkab see silma, kui ajakirjanik pidevalt üht ja sama sõna kasutab.

Mõne erialase teksti puhul võib juhtuda, et konkreetne sõna või termin on küll eesti keeles olemas, kuid selle eriala inimesed mõistavad ehk teistes keeltes olevaid sõnu paremini või on neile neist rohkem kasu kui eestikeelsetest sõnadest. Seetõttu oli huvitav Delfi Forte-nimelisest alaportaalist leida tõlkelugu, mis räägib kõrghoonetest ja milles on küll arhitektuurialased sõnad eesti keelde tõlgitud, kuid sulgudes on lisatud ka ingliskeelsed sõnad. Siin on näited sõnadest, mis on tekstis toodud kahes keeles: luustik (nn pealisehitis, ingl *superstructure*), vundament ehk alusehitis (ingl *substructure*), amortisaator (ingl *tuned mass damper*) (Jürisoo, 2014a). Kuigi antud eestikeelsed sõnad peaksid olema kõigile selged, on ingliskeelsete sõnade lisamine ka seetõttu hea, et kui keegi peaks tahtma otsida erialast ingliskeelset kirjandust näiteks vundamendi või ehituse luustiku kohta, siis saab ta kasutada neid samu ingliskeelseid sõnu.

Kui nüüd tulla nõrgemate sõnavara näidete juurde, siis esimesena võiks välja tuua ehk Postimehe alaportaali Tarbija24 loo. Nimelt on juunis avaldatud parimate lennufirmade artikli pealkirjaks: „Vaata, millised on maailma kümme paremat lennufirmat“ (Velsker, 2013b). Sisuliselt pole lause vale, kuid ülivõrde edastamiseks on tõlkeloo autor valinud vale sõna. Eesti Keele Instituudi keelenõuande veebilehelt võib nimelt lugeda, et „sõna *hea* kõige-ülivõrre on kõige parem, mitte kõige parim“ (Keelenõuvakk, 2014). Antud pealkirjast on küll välja jäetud sõna „kõige“, ent sõna „paremat“ pole siiski kasutatud õigesti, selle asemel oleks pidanud olema „kümme parimat lennufirmat“.

Sõnavara näidete all leidub ka neid, kus tõlkeloo autor on kasutanud sõna, mille tähendus ei sobi teksti sisuga. Delfis kirjutati 2013. aasta oktoobris sellest, millised kuulsused teenivad ka pärast oma surma raha. Selles loos on järgmine lause: „Jackson on parimate surnud teenijate nimekirja valitsenud oma surmast saati, välja arvatud mullu, kui ta jäi alla Elizabeth Taylorile“ (Jürisoo, 2013b). Konteksti teadmata jääb sellest lausest väga imelik mulje. Jutt käib nimelt lauljast Michael Jacksonist, kes on juba mitmendat aastat antud nimekirja esikohal. Eelpool toodud lauses tekitab küsimusi aga sõna „teenija“. Loo autor on mõelnud sellega inimest, kes raha teenib, kuid kui kasutada lihtsalt sõna „teenija“, tekib silme ette kujutluspilt teenijatüdrukust, kes töötab kellegi alluvuses. Kahtlusi tekitab ka see, et Jacksonit on nimetatud „parimaks surnud teenijaks“, justkui tegemist oleks mingi väga veidra võistlusega, milles osaletakse pärast surma. Kõiki neid kommentaare arvesse võttes võiks selle lause ümber sõnastada järgmiselt: „Jackson on postuumselt enim teenivate kuulsuste nimekirja esikohal olnud oma surmast saati, välja arvatud mullu, kui ta jäi alla Elizabeth Taylorile“.

IT-valdkonda kuuluvad tekstid on reeglina sellised, mis eeldavad, et kirjutaja on sõnavaraga keskmisest paremini kursis. Ühes Delfis avaldatud arvutiteemalises artiklis on järgmine lause: „Optimiseerimist oleks kõiki võimalikke kombinatsioone arvestades ebamõistlikult palju“ (Jürisoo, 2013a). Esiteks tekitab küsimusi sõna „optimeerima“. Taolist sõna kasutatakse küll arvutitest rääkides, ent konkreetse sõna kirjalpilt ei ole õige. Eesti Keele Instituudi Keeleabi lehel on kirjas, et õige on kasutada sõna „optimeerima“, seega on antud juhul teksti autor eksinud. Teiseks oleks võinud sõna „ebamõistlikult“ asendada mõne sünonüümiga. Kuna on olemas mitmeid sõnu, mis väljendavad seda, et üht või teist asja pole tehtud mõistlikult, siis pole tarvis kasutada eesliidet „eba-“, mis muudab teksti mõnevõrra kohmakaks. Näiteks oleks võinud kasutada sõnu „mõttetult“, „arusaamatult“, „otstarbetult“. Kolmandaks, ja see on puhtalt eelistuse küsimus, kõlaks see lause paremini, kui seal natuke sõnade järjekorda muuta. Näiteks: „Kõiki võimalikke kombinatsioone arvestades oleks optimeerimist otstarbetult palju.“

Hoopis teine probleem tekib siis, kui ajakirjanik pole sõnumi edastamiseks kasutanud kõige täpsemat sõnastust. Postimehe portaalis Tarbija24 avaldati 2013. aasta augustis uudis, kus on juttu sellest, kuidas „beebitoit võib tõsta ülekaalulisuse ja haiguste riski“ (Hindoalla, 2013). Kui lugeja ei viitsi teksti süveneda, siis tal ei pruugi selle kohta mingeid küsimusi tekkida – beebitoitu seostatakse edaspidi ülekaalulisusega. Tegelikult on loos mainitud toidusegu, mis viitab sellele, et mõeldud pole püreestatud beebitoitu, mida on võimalik väikestes purkides soetada, vaid hoopis rinnapiimaasendajat. Rinnapiimaasendajat võib ka nimetada beebitoiduks, ent kuna tegemist on pooleldi teadusliku uudisega, kus on juttu uuringutest, mille käigus on välja selgitatud rinnapiimaasendaja ohtlikkus, siis oleks ajakirjanik pidanud teksti alguses täpne olema ja rääkima beebitoidu asemel rinnapiimaasendajast.

Teinegi näide pärineb portaalist Tarbija24 ja taaskord on teksti autor kasutanud sõna, mis ei väljenda täpselt seda, mida originaalis silmas peetud. Avaldatud loo pealkiri on järgmine: „Saksa tarbijakaitse paljastas pestopurgis peituvad õudused“ (Velsker, 2013d). Probleemiks selles pealkirjas ja kogu artiklis on sõna „pestopurk“, mis viitaks justkui sellele, et purgid, millesse pestot pakendati, olid räpased. Tegelikult on originaaltekstis mõeldud purgipestot. See tuleb ka tekstist välja, sest juttu on sellest, kuidas kasutatud oli odavaid koostisosi ja segu sees vohas palju baktereid. Tõlkeloo autor on segamini ajanud, kumb info on antud juhul olulisem, kas purk või purgis olev pesto. Kogu artikkel oleks olnud tunduvalt selgem, kui „pestopurgi“ asemel oleks kasutatud sõna „purgipesto“.

2013. aasta juulikuus on Postimehe välisuudiste rubriigis avaldatud lugu sellest, et ÜRO raporti kohaselt pole USA enam riik, kus elab kõige rohkem ülekaalulisi inimesi (Hein, 2013c). Selle uudise algusest võib leida lause, kus sihtteksti autor on kasutanud väga veidrat sõna: „Esikohale on tõusnud Mehhiko, kus umbes 70 protsenti täiskasvanutest on ülekaalulised ning kolmandik liiglihavad ehk rasvunud“. Kui Daily Mailist antud loo originaalversiooni vaadata, siis võib näha, et sõna „obese“ on eesti keelde tõlgitud „liiglihav ehk rasvunud“. ÕSis pole sellist sõna nagu „liiglihav“, on „liigliha“ – mis pole üldse seotud rasvumisega – või „lihav“. Antud loo puhul oleks võinud piirduda sõnaga „rasvunud“, sest sõna „liiglihav“ pole tarvis.

4.2. Tõlkevead

Tõlkides võib ikka juhtuda, et tõlkija ei mõista originaaloo autori mõtet. Taolisi näiteid, kus kogu tekst oleks ühe kadunud mõtte tõttu kannatanud, ei pruugi palju olla, kuid kui hakata erinevaid tõlkeid lausepõhiselt analüüsima, siis võib ilmselt leida näiteid sellest, et üks või teine sõna või lause on valesti edasi antud. Ka tõlgitud uudislood ei erine oluliselt muudest tõlketekstidest, sest ka nende seas leidub selliseid tõlkelugusid, kus autor on kas valesti teksti mõistnud või (kogemata) midagi valesti tõlkinud.

Postimehele kuuluv as meelelahutusportaalil avaldati 2013. aasta märtsikuus lugu sellest, kuidas miljardär Bill Gates lubas „uue põlvkonna kondoomi“ leiutajale maksta korraliku rahasumma (Hein, 2013a). Tõlkeloos on valesti edastatud summa, mida Gatesi fond on lubanud leiutajale maksta. Tõlgitud artiklis on selleks miljon dollarit, ent kui lugeda originaallugu, selgub, et tegelik lubatud summa oli hoopis sada tuhat dollarit. Kuna originaalloos on summa välja toodud numbrites, siis võis juhtuda, et teksti tõlkija lihtsalt vaatas valesti ja nägi kuute nulli reas. Sel juhul võib öelda, et tegemist oli kogemata tehtud lohakusveaga. Muul moel on raske taolist eksimust õigustada.

Mõnikord juhtub, et ajakirjanik/tõlkeuudise autor peab uudise korrektseks edastamiseks sihtkeeles veidike taustauuringut tegema, et kõik teriminid, sõnad, tiitlid jms saaksid õigesti edasi antud. Kahjuks leidub selliseid näiteid, kus tõlkeuudise autor pole kas ajanappuse või lihtsalt laiskuse tõttu seda teinud. Näiteks kirjutab üks Delfi uudis sellest, kuidas teismeline nooruk avastas, et USA saaks sadu miljoneid dollareid kokku hoida, kui dokumentides lihtsalt kirjastiili muuta (Ärileht.ee, 2014e). Kuna nooruki nimi Suvir Mirchandani on pigem

aasiapärase, siis ei ole meie lugejale esmapilgul selge, kas tegemist on tütarlapse või noormehega. Mingil põhjusel tegi Delfi ajakirjanik Suvirist tüdruku, kuigi tegelikult on ta 14-aastane poiss. Jääb selgusetuks, millest see tingitud oli, sest inglise keeles väljendavad isikulised asesõnad inimese sugu. Kui tekib selline olukord, kus nimi tekitab segadust, piisab ka sellest, kui seda nime guugeldada ja natuke tausta uurida. Antud loo puhul tundub, et esialgu jäi see samm vahele. Kõnealuse loo kohta tuleb öelda ka seda, et ajakirjaniku viga parandati sama päeva jooksul.

Delfi välisuudiste rubriigis avaldati 2013. aasta detsembrikuus mitmeid lugusid Nelson Mandela matustel furoori tekitanud viipekeeles tõlgist. Ühe taolise loo pealkiri oli: „Nelson Mandela mälestusteenistuse viipekeeles tõlk osutus väidetavalt petiseks: vehkis suvaliselt kätega“ (Laugen, 2013b). Sõnad „osutus“ ja „väidetavalt“ ei sobi kokku, sest „osutama“ viitab justkui millelegi, mis on juba kindel, kuid „väidetavalt“ on ebakindel sõna, mis viitab sellele, et allikad pole usaldusväärsed või pole info veel kinnitust leidnud. Tegelikult on samas artiklis välja toodud see, et viipekeeles eksperdid kinnitasid, et mälestusteenistusel üles astunud tõlk oli petis ega kasutanud ei Lõuna-Aafrika ega Ameerika viipekeelt. Sellest tulenevalt jääb segaseks, miks on teksti autor pealkirja lisanud sõna „väidetavalt“. Võib-olla soovis ta pealkirja natuke pehmemaks muuta, sest väide, et keegi on petis, võib suhteliselt karmilt mõjuda, kuid antud juhul vastas see tõele, seega pole ebakindluse kasutamine õigustatud.

Tõlkimisega tegelevad inimesed teavad, et kõike pole alati võimalik ühest keelest teise tõlkida. Seda võib ette tulla ka tõlkeuudiste puhul. Teatud asju pole iga kord võimalik ühest kultuurist teise tõlkida või tunduvad mõned originaalloos olevad mõtteavaldused lihtsalt sisutud või ei sobi meie lugejale. Sellisel juhul jäetakse tavaliselt taoline mõte lihtsalt tõlkeloost välja. Nii

Postimehe kui Delfi veebiväljaande alaportaalidest võib sageli leida pehmeid lugusid, mida ei saa otseselt uudisteks nimetada, sest need pole päevakajalised, vaid pigem n-ö nõuandelood. Näiteks võib naisteportaalidest leida sageli lugusid stiilis „Kümme põhjust, miks kodu koristada“ või „Neli nippi, kuidas kaalu langetada“. Sihtkultuuri lugeja ei pruugi aga teada, et originaallugudes võis neid nippe olla rohkem kui tõkeloos. Selliste lugude puhul peavad ajakirjanikud olema ettevaatlikud, sest kui jätta loos sees punkte vähemaks, peab seda kajastama ka pealkirjas. Mõnikord võib aga juhtuda, et ajakirjanik on loole pannud originaalpealkirja, kuid lugu lähemalt uurides selgub, et ta oleks võinud pealkirja veidike kohendada.

Postimehe majandusportaali juurde kuuluvas alaportaalil juhtimine.ee on avaldatud lugu pealkirjaga „Kümme kõige rumalamat küsimust tööintervjuul“ (Juhtimine.ee, 2013). Lugeses selgub aga, et realselt küsimusi on vaid kolm ja ülejäänud seitse võiks panna pealkirja alla „Seitse kõige rumalamat lauset, mida töövestlusel öelda“. Küsimustena on loos esitatud näiteks „Palju ma palka hakkan saama ja kui pikk on puhkus?“, „Millega teie ettevõtte tegeleb?“ ning „Mis positsioon see nüüd oligi, kuhu ma kandideerin?“. Ülejäänud lausete hulka kuuluvad näiteks „Mu eelmine ülemus on tõeliselt kohutav inimene“, „Mul on seda töökohta hädasti vaja, et oma võlad tagasi maksta“, „Vabandust, aga ma tõesti ei mäleta, mida ma praktika ajal tegin“ jne. See pole küll suur viga – seda enam, et loo *lead*s on kirjas „siin on kümme asja, mida tööintervjuul kindlasti öelda ei tasuks“, st ajakirjanik ei korda sõna „küsimus“ –, aga lugejale jääb selline asi silma ja võib panna juurdlema, miks pole ajakirjanik loosse piisavalt süüvinud, et sellist tühist asja vältida või ära parandada.

4.3. Sõnade järjekord

Euroopa Komisjoni selge keele põhimõtete hulka kuulub see, et lauseehitusele tuleb tähelepanu pöörata. Järgmiste näidete puhul võib väita, et autorid on kas ajanappusest või lihtsalt teadmatuses sõnad ritta seadnud nii, et lause mõte ei tule selgelt välja või jääb sootuks arusaamatuks. Eesti keele käsiraamatu järgi tuleks sõnade järjekorra puhul järgida kahte olulist asja. Esiteks on oluline tähelepanu pöörata sellele, kus paikneb lauses verb. Iseseisvas jaatavas väitlause on öeldisverb tavaliselt teisel kohal, järgnedes teemana toimivale moodustajale (Erelt, 2007a). Kõrvallausetes, eitavates lausetes ning näiteks küsi- või hüüdlausetes võib verb aga asuda lauses kas päris alguses või täiesti lõpus (Erelt, 2007b). Kolmas variant on see, et kui eitusele, kahtlusele või oletusele viitav sõna on lause alguses, siis võib verb liikuda lause lõppu (Erelt, 2007c). Lisaks verbi asukohale tuleb jälgida seda, et oluline info jääks lause lõppu. Erelti järgi näitab sõnajärg eesti keeles seda, mis on lause teema (mille kohta midagi öeldakse) ja mis on reema (mida millegi kohta öeldakse) (2007d). Teema-reema liigendus ei määra siiski seda, kus paikneb lauses öeldisverb.

Kõige lihtsam moodus sõnade järjekorra analüüsimiseks on paar näidet tuua. Näiteks on ühel tõlkeuudisel selline pealkiri: „Jeemenis suri pärast pulmaööd viis korda vanema mehega 8-aastane tüdruk“ (Laugen, 2013a). Esimese asjana jääb silma see, et tegija ei ole esitatud lause alguses, nagu see olema peaks. Teiseks võib taolise segase pealkirja lugemine tekitada palju küsimusi, näiteks, kuidas saab inimene viis korda surra? Kui tutvuda uudise sisuga, siis saab selgeks, mida autor öelda tahtis. Ladusam pealkiri oleks olnud „8-aastane tüdruk suri pärast pulmaööd viis korda vanema mehega“ või „8-aastane tüdruk suri pärast pulmaöö veetmist viis korda vanema mehega“. Pealkirja lühemaks ja selgemaks muutmiseks võib

muidugi mõne infokillu sealt välja jätta, kuid selguse mõttes võiks pealkirjas sees olla ka koht, kus sündmus aset leidis. Kogemused on näidanud, et kui on selline pealkiri ja pole lisatud kohta, eeldavad paljud lugejad, et tegemist võib olla Eesti uudisega. Kui teksti lugedes avastatakse, et tegemist polegi kohaliku uudisega, siis väljendatakse oma pahameelt sageli kommentaarides ja tihtipeale on lugejad kirjutanud, et pealkirjas oleks võinud kohanimi mainitud olla. Nagu töö esimeses pooles öeldud, on *online*-meedias just pealkiri see, mis „müüb“, seega on täiesti arusaadav, miks Delfi ajakirjanik on üritanud pealkirja võimalikult palju värvikaid fakte lisada. Antud loo pealkiri oleks võinud olla: „Jeemenis suri 8-aastane tüdruk pärast pulmaööd viis korda vanema mehega“.

Delfist leiame järgmise näite, kus sõnade järjekord on vale ja seetõttu on ka esitatava informatsiooni järjekord veider. Näitelause on järgmine: „Tõenäoliselt prantsatas 2-3m läbimõõduga asteroid alla Lääne-Aafrika ranniku lähistel kella 18 paiku kohaliku aja järgi 1. jaanuaril“ (Lind, 2014a). Probleem esineb lause lõpus, sest kuupäev võiks olla tegelikult esitatud enne kellaaega. Seda võib pidada originaalkeele mõjutuseks, sest inglise keeles esitatakse detailsem info (kellaaeg) enne. Eesti keeles oleks lause aga paremini kõlanud järgmiselt: „Tõenäoliselt prantsatas 2-3 meetrise läbimõõduga asteroid alla Lääne-Aafrika ranniku lähistel 1. jaanuaril kella 18 paiku kohaliku aja järgi“. Kuna antud töö autoril pole teada, millised keelenormid kehtivad Delfi toimetuses, siis on raske kommenteerida, miks on loos asteroidi läbimõõt esitatud kujul „2-3m“. Pikkusühiku oleks võinud siiski pikalt välja kirjutada, sest see näeb kirjepildis parem välja.

Teatud lausete puhul võib olla nii, et lause mõttest saab küll aru, kuid stiili mõttes võiks sõnade järjekord olla teistsugune. Üheks taoliseks näiteks on järgmine lause: „Suurbritannias

suri samasse haigusesse 1979. aastal laps“ (Rudi, 2013). Iseenesest pole see kõige hullem lause, ent mõned sõnad võiks ümber tõsta. Lisaks sellele võiks sõna „laps“ ette lisada arvsõna. Kuigi „laps“ viitab sellele, et tegemist oli ilmselt vaid ühe lapsega, võiks selguse mõtte selle siiski välja kirjutada. Seda enam, et loos on juttu laste surmajuhtumitest ja on isegi öeldud, et haigestunute keskmine vanus on 12 eluaastat. Antud lause oleks võinud esitada järgmiselt: „Suurbritannias suri 1979. aastal samasse haigusesse üks laps“.

Spordirubriigist on antud magistritöös siiani vähe juttu olnud, kuid tuleb tõdeda, et ka sealt leiab tõlkeuudiseid, mida saaks ühel või teisel viisil paremaks muuta. Ühes Postimehes avaldatud spordiuudises oli järgmine lause: „Pistoriuse väitel tappis ta oma tüdruksõbra korterisse sissetungija pähe“ (Lomp, 2013). Just lause lõpp on see, mis tekitab küsimusi. Kas rünnatav isik oli sissetungija? Kas teda rünnati pähe? Kuna tegemist on äärmiselt palju kõmu tekitanud juhtumiga, on uudist lugematagi tänaseks päevaks teada, et ründajaks oli sprinter, kes tulistas oma tüdruksõpra, sest arvas, et viimane on nende elamisse tunginud võõras. Kuna selle näitelause puhul pole tegemist pealkirjaga – mis tähendab, et informatsiooni ei pea üritama võimalikult kompaktselt esitada –, siis jääb arusaamatuks, miks pole spordiajakirjanik olukorda veidike pikemalt ja selgemalt kirjeldanud. Võib arvata, et autor pole teksti hoolikalt läbi mõelnud ja seetõttu pole ta infot ka arusaadavalt esitanud. Tunduvalt parem oleks olnud, kui ajakirjanik oleks kirjutanud: „Pistoriuse väitel tappis ta oma tüdruksõbra, sest pidas teda (korterisse) sissetungijaks“.

Ka järgmine näide pärineb Postimehe spordiportaalist. 2013. aasta juulikuus on avaldatud tõlkeuudis Wimbledonis tenniseturniirist ja selles loos on järgmine lause: „Suurbritannia tennisist Andy Murray tuli ligi kolm nädalat tagasi üle 77 aasta Wimbledonis tenniseturniiri

võitjaks“ (Parts, 2013). Lausest jääb mulje, et Murray võitis viimati Wimbledonini turniiri 77 aastat tagasi, kuid see pole võimalik, sest tegemist on suhteliselt noore tennisemängijaga. Ilmselt on loo autor tahtnud öelda, et Suurbritanniasse tuli Wimbledonini võit viimati 77 aasta eest, kuid sõnade järjekord on valesti läinud ja sellest jääb vale mulje. Taaskord tuleb tõdeda, et kuna tegemist ei ole loo pealkirjaga, siis poleks olnud tarvis informatsiooni võimalikult lühidalt edasi anda. Vabalt oleks võinud sellest teha liitlause: „Andy Murray tuli ligi kolm nädalat tagasi Wimbledonini tenniseturniiri võitjaks, tuues võidu üle 77 aasta järele Suurbritanniasse“. Sel viisil jääks kõige olulisem info lause lõppu ja lugejale oleks arusaadav, kelle või mille kohta käib „77 aastat“.

Kui Postimehe ja Delfi majandusportaalides ringi vaadata, siis võib näha, et tehnoloogiafirma Apple on väga populaarne teema. Ühes Postimehes avaldatud Apple'i-teemalises uudisloos on lisaks teistele väikestele apsakatele ka sõnade järjekorraga probleeme. Näiteks on loo lõpus selline lause: „Alamkomitee liikmete sõnul seadusi pole Apple siiski rikkunud“ (Oja, 2013). Lauset lugedes tekib mõte, et ehk on kohmakas sõnade järjekord tingitud sellest, et tõkeloo autor on järginud originaalloo lauseehitust. Ent kui originaali vaadata, siis selgub, et asi ei saa selles olla, kuna originaalis on lause esitatud nii: „Subcommittee staffers said on Monday that Apple was not breaking any laws“ (Temple-West, Drawbaugh, 2013). Seega jääb selgusetuks, millest on taoline sõnade järjekord tingitud. Lause oleks selgem ja õigem, kui vaid kolme sõna asukoht ära vahetada: „Alamkomitee liikmete sõnul pole Apple seadusi siiski rikkunud“.

Postimehest leiame järgmise näite. Nimelt on alaportaal Tarbija24 avaldatud loos järgmine lause: „Mais teatati aga, et kõiki teisi külmutatud marju peale maasikate süüa on ohutu“ (Velsker, 2013a). Iseenesest ei ole lauses informatsioon vales järjekorras esitatud, sest

kõige olulisem – fakt, et külmutatud marjade söömine on ohutu – on jäetud lause lõppu. Ent mõned muudatused võiks seal siiski teha, et lause sujuvamaks muutuks. Esiteks on sellest lausest paar koma puudu, sest „peale maasikate“ on lausekiil ja selle võiks eraldada komadega või ka mõttekriipsudega. Aga sellest suurem probleem on lause lõpus, kus sõnade järjekord on vale. Lause oleks võinud esitada niiviisi: „Mais teatati aga, et kõiki teisi külmutatud marju, peale maasikate, on ohutu süüa“.

Postimehe välisuudiste rubriigist võis 2013. aasta detsembrikuus leida Põhja-Koread puudutava artikli, mil oli eksitav pealkiri: „Põhja-Korea materdas hukatud Kimi tädimeest ülikarmide sõnadega“ (AFP/BBC/PM, 2013). Esialgsel lugemisel võib jääda mulje, et Põhja-Koread valitsev Kim Jong-un on hukatud, kuigi tegelikult hukati valitseja tädimees. Pealkiri ja uudise sisu oleksid olnud selgemalt, kui sõnade järjekord oleks olnud järgmine: „Põhja-Korea materdas Kimi hukatud tädimeest ülikarmide sõnadega“.

4.4. Lauseehitus

Euroopa Komisjoni selge keele nõuannete hulgas on soovitus, et kirjutama peaks arusaadavalt ning tähelepanu tuleks pöörata lauseehitusele. Sageli võib juhtuda, et palju informatsiooni tuleb ühte teksti või lausa ühte lausesse mahutada, seega tuleks eelnevalt läbi mõelda, kuidas infot edastada. Selge keele põhimõtete järgi tuleks lauseehituse puhul tähele panna seda, et tegija oleks nimetatud ja seejärel esitada erinevad tegevused ajalises järjekorras.

Segaseid tõlkeuudiseid, kus lauseehitusele pole tähelepanu pööratud, leiab näiteks nendest Delfi ja Postimehe meelelahutuslikest alaportaalidest, mida külastab väga palju noori, sest seal avadatakse peamiselt popkultuuri puudutavaid uudislugusid. Sellest tulenevalt on väga oluline edastada lugusid sel moel, et lood oleksid selgesti mõistetavad ning poleks kasutatud slängi, sest noored kipuvad taolisi asju kergesti üle võtma. Näiteks kirjutab Delfi meelelahutusportaal Publik jalgpallur David Beckhamist järgmist: „Seekord reklaamib mees taas peatselt ka Eestisse jõudva H&M kiirmoeketi aluspesu ning pidžaamasid. Reljeefsed lihased ja teised meestele kuuluvad kehaosad kenasti pungis ja trimmis“ (Publik.ee, 2013c). Otseselt slängi selles näites küll kasutatud pole, kuid tegemist on väga segase lõiguga. Lõigu teine lause viitab ilmselgelt tagasi esimesele, kirjeldades viisi, kuidas kuulus jalgpallur uues reklaamkampanias üles astub, ent seda oleks saanud edasi anda ka teisiti. Kõige lihtsam ja loogilisem moodus oleks see, kui teises lauses oleks mainitud David Beckhamit ja seda, et ta astub fotodel üles, sest praegu jätab teine lause väga kentsaka mulje. Lisaks oleks võinud kiirmoeketi nime tõsta selle kirjeldusest tahapoole ehk mitte „H&M kiirmoeketi“, vaid „kiirmoeketi H&M“, vastasel juhul tuleks ka moeketi nimi panna käändesse (H&M-i kiirmoeketi).

Küsimusi tekitab ka lause sõnajärg, sest „taas peatselt ka Eestisse jõudva H&M kiirmoeketi“ viitaks justkui sellele, et H&M on juba Eestis olnud ja tuleb nüüd uuesti. Tegelikult viitab sõna „taas“ ilmselt sellele, et David Beckham on varemgi H&M-i modell olnud, aga kuna ka lause alguses olev „seekord“ näitaks justkui, et sellele korrale on eelnenud ka teisi kordi, siis on sõna „taas“ ebavajalik. Antud laused oleks võinud paremini sõnastada ja omavahel rohkem siduda: „Seekord reklaamib mees peatselt ka Eestisse jõudva kiirmoeketi H&M aluspesu ning pidžaamasid. Beckhami reljeefsed lihased ja teised mehised kehaosad on fotodel kenasti pungis ja trimmis.“

Ent antud tõkeloost leiab veel segaseid lauseid. Loo kolmas lause on järgmine: „Kelle jaoks pildid liiga head, et tõi olla tunduvad, peab ära tooma üle aasta tagasi Beckhami poolt välja öeldud kinnitus, et ta pole pesureklaamides kunagi sokki püksi pistnud – kõik olevat naturaalne“. Lause oleks selgemaks saanud muuta kasvõi see, kui teksti autor poleks unustanud lisada sõnale „kinnitus“ lõppu e-tähte. Võttes neid kommentaare arvesse, oleks võinud lause esitada järgneval kujul: „Kui kellelegi tundub, et jalgpallur näeb fotodel liiga hea välja, siis aasta tagasi kinnitas Beckham, et ta pole pesureklaamides kunagi sokki püksi pistnud – kõik olevat naturaalne.“

Sõnavara kategoorias sai korra juba mainitud Nelson Mandela matustel üles astunud tõlki. Loo pealkirja oleks saanud paremaks muuta ja tuleb välja, et kas loos sees on lauseid, mis tekitavad segadust. Juba esimene lause tekitab küsimusi: „Mees, kes pakkus teisipäeval Johannesburgis Nelson Mandela mälestusteenistusel kümnete riigipeade kohal viibides viipekeele sünkroontõlget, oli petis...“ (Laugen, 2013b). Probleemseks kohaks on „kümnete riigipeade kohal viibides“. Ilmselt tahtis autor öelda seda, et üritusel viibis palju riigijuhte, kuid tekstis esitatud lausest jääb mulje, justkui viipekeele tõlk paiknes kusagil riigipeadest kõrgemal, olles nende „kohal“. Samuti jääb lausest mulje, justkui tõlk tuli oma teenust pakkuma alles siis, kui riigipead juba kohal viibisid. Tõenäoliselt oli ta aga eelnevalt siiski tellitud antud üritusele tõlgiks, seega oleks võinud uudise tõlkija lause veidi paremini sõnastada. Selguse mõttes oleks võinud eelistada hoopis sellist lauseehitust: „Mees, kes oli palgatud teisipäeval Johannesburgis Nelson Mandela mälestusteenistusel kümnete riigipeade juuresolekul viipekeele sünkroontõlget osutama...“. Veelgi selgem ja loogilisem variant oleks see, kui lausest üldse riigipeade kohalviibimine välja jätta, sest see on niigi teada fakt, mida pole oluline rõhutada.

4.5. Kirjavahemärgid

Tõlkeuudistes on kahjuks palju probleeme ka kirjavahemärkidega, täpsemalt nende puudumisega. Kõige rohkem probleeme paistab olevat komadega. Kuna *online*-toimetustes peavad uudislood kiiresti avalduma, siis pole imestada, et mõnikord unustab loo autor mõne koma panemata. Kui hakata tõlkeuudiseid lähemalt analüüsima, siis selgub, et komad on puudu päris paljudes artiklites. Teisest küljest ei saa seda pidada vaid tõlkeuudiste probleemiks, sest kirjavahemärke on puudu ka omalugudes.

Koma kasutatakse lausetes teatud sidesõnade ees, aga ka selleks, et pikka lauset liigendada. Eriti oluline on see näiteks kõnede puhul, sest komakoht on justkui hingetõmbepaus. Kirjaliku teksti puhul ei pruugi kõik lugejad alati aru saada, kas mõnes kohas on koma puudu või mitte, ent see ei tähenda, et koma puudumine vajalikus kohas poleks viga. Ühe näitena võib tuua Delfis ilmunud loo maailma jõhkraimast naiskurjategijast, kus on teksti sees järgmine lause: „Need kes tema territooriumile tungisid, kas lasti maha, piinati või rööviti“ (Ärileht.ee, 2014d). Kuna lugedes tekib pärast lause esimest sõna paus, siis tuleks sinna koma panna. Koma vajadust rõhutab ka fakt, et tegemist on põimlausega, milles on omakorda osalused ja need osalused tuleks eraldada komaga (Erelt, 2007e). Õige oleks olnud: „Need, kes tema territooriumile tungisid, kas lasti maha, piinati või rööviti.“

Delfi välisuudiste rubriigist tuleb teinegi näide sellest, et põimlause osalused pole komadega eraldatud. Süüria karmist režiimist rääkivas loos on lause: „ ...oma käitumisega on Süüria režiim näidanud, et neil on mida varjata“ (Lind, 2013a). Sõna, mille ette selles lauses on koma jäänud panemata, on „mida“. Jällegi tasuks ka mõttes lugedes mõelda selle peale, et lauses

tekib selles kohas paus, seega oleks koma lisamine hädavajalik. Õige lause oleks järgmine: „...oma käitumisega on Süüria režiim näidanud, et neil on, mida varjata.“

Süüria režiimi puudutavas loos on teinegi lause, kus on probleeme kirjavahemärkidega. Lause on järgmine: „Igasuguste mõõdupuude järgi on see andestamatu ning hoolimata igasugustest ettekäänetest, kõhklustest ja kahtlustest, millega mõni siin välja on tulnud - on see vaieldamatult aset leidnud“. Antud lause puhul on keeruline hinnata, kas tegemist on tahtlikult lisatud kirjavahemärgiga – sellisel juhul oleks tulnud poolitusmärgi asemel kasutada pikemat mõttekriipsu – või on see autori apsakas. Selles lauses pole tegelikult mõttekriipsu kasutamine õigustatud, sest antud kohta see lihtsalt ei sobi. Lause oleks parem olnud, kui mõttekriipsu asemel oleks kasutatud koma.

Üks sõna, mille ees paistab koma kasutamine probleeme tekitavat, on „kui“. Näiteks ühes Postimehe välisrubriigis avaldatud uudises on järgmine lause: „Pealtnägijate sõnul oli õpilastel eksam kui grupp relvastatud mehi kooli tungis ning tulistama hakkas“ (Hein, 2013b). Võrdlussesõna „kui“ puhul kehtib selline reegel, et kui kõrvallauses on öeldis, tuleb „kui“ ette panna koma; kui tegemist on võrdlusega (öeldis puudub), siis koma ei panda (Mund, Raadik, 2006: 158). Antud lauses oleks pidanud „kui“ ees koma olema. Õige oleks olnud: „Pealtnägijate sõnul oli õpilastel eksam, kui grupp relvastatud mehi kooli tungis ning tulistama hakkas.“

Kui eelnevad näited keskendusid sellele, et ajakirjanikud olid õigesse kohta jätnud koma panemata, siis leidub ka taolisi tõlkeuudiseid, kus ajakirjanik on koma pannud kohta, kuhu pole seda tarvis. Näiteks Delfi ühes alportaalis on 2013. aasta detsembris avaldatud lugu

pealkirjaja „Tahad tõeliselt CIA tähelepanu võita? Dešifreeri see tekst siit“ (Forte.ee, 2013). Antud loos on järgmine lause: „Sanborni ja Scheidti suud muidugi püsivad lukus, ehk nendelt vihjeid oodata ei tasu“. Lisaks sellele, et lause sõnajärg on väga kentsakas, on sõna „ehk“ ette pandud koma, kuigi seda pole sinna tarvis. Lause oleks paremini kõlanud kas ilma komata või kui autor soovib koma lisada, siis oleks võinud sõna „ehk“ kas välja jätta või mõne muuga asendada. Antud lause oleks võinud esitada järgmiselt: „Sanborni ja Scheidti suud püsivad muidugi lukus, (seega) nendelt vihjeid oodata ei tasu.“

4.6. Sõna- või sõnatüvekordused

Teksti arusaadavust silmas pidades ei pruugi sõnakorduseid otseselt veaks pidada, kuid teksti parema jälgitavuse nimel tasuks neid siiski vältida. Ka Euroopa Komisjoni selgele keelele pühendatud trükises on lühidalt ja lihtsalt väljendumise peatükis rõhutatud, et korduseid tuleks vältida, sest need muudavad teksti pikemaks ja mõnel juhul raskemini jälgitavaks. Kui lugeja avastab lause lõpust sõna, mida ta juba lause keskel kohtas, siis ei keskendu ta enam tekstile, vaid hakkab näpuga taga otsima kohta, kus see sõna juba on olnud. Tõsi, kõik lugejad ei pane selliseid asju tähele ja seda võib pidada liigseks norimiseks, kuid kui me räägime konkreetselt *online*-uudistest, siis nende eesmärgiks on anda kiirelt ja lühidalt edasi kõige olulisem info. Seetõttu on sõnakordused vaid komistuskiviks. Lisaks võib öelda, et sama sõna või sõnatüve kordamine viitab autori sõnavara vaesusele ja sellele, et tal puudub oskus sõnu seostada.

Analüüsitud uudislugude seas oli kahjuks suhteliselt palju neid, milles esines sõnakordusi. Näiteks ühes Delfis avaldatud loos esineb mitme sõna ja sõnatüve korduseid: „Neljast erineva

kangusega õllest, millele elektrolüüte lisasime ning mida me katsealuste peal proovisime, võttis organism õlle *kõige* paremini vastu ehk taastas alkoholi poolt tekitatud vedelikukao *kõige* efektiivsemalt *kõige* kergem õlu“ (Publik.ee, 2013b). Lisaks sellele, et lauses on asesõna kordus – „*lisasime* ning mida *me* katsealuste peal proovisime“ – on kolmel korral kasutatud ülivõrret. Kuna sõnal „efektiivne“ on olemas ülivõrre, tähendab see, et sõna „kõige“ võib sealt eest ära jätta. Küsimusi tekitab ka see, kas õlle kohta oleks parem kasutada sõna „kerge“ või „lahja“, arvestades seda, et silmas on peetud õlle kangust (originaalis korduvalt kasutatud „light beer“ (Bond, 2013)). Lauset saaks lühemaks ja selgemaks muuta järgmiselt: „Neljast erineva kangusega õllest, millele elektrolüüte lisasime ning mida katsealuste peal proovisime, võttis organism õlle *kõige* paremini vastu ehk taastas efektiivsemalt alkoholi poolt tekitatud vedelikukao testitute *kõige* lahjem õlu.“

Eelmise näitega sarnase eksimuse leiab ka 2014. aasta jaanuarikuus Delfis avaldatud tõlkeuudisest, mille teemaks on Google'i rakenduse sulgemine. Ka selles loos on probleeme asesõna kordusega: „Me oleme keskendunud uuele projektile Google'is ning me otsustasime lõpetada Bumpi ja Flocki pakkumise“ (Ärileht.ee, 2014c). Võrdluseks sai üles otsitud ka originaalartikkel ja sellest selgub, et eestikeelse teksti autor on teinud otsetõlke ning mõnevõrra lähtekeelde takerdunud, sellest on tingitud ka asesõna kordus. Originaallause on järgmine: „We are now deeply focused on our new projects within Google, and we've decided to discontinue Bump and Flock“ (Telegraph, 2014). Iseenesest ei ole asesõnade kordus ju niivõrd suur viga, ent see muudab eestikeelse lause kohmakaks. Lause oleks saanud paremaks muuta, kui kahel puhul oleks sõna „me“ lausest välja jäänud, sest tegusõna lõpp niigi viitab mitmuse esimesele pöördele: „Oleme keskendunud uuele projektile Google'is ning otsustasime lõpetada Bumpi ja Flocki pakkumise“ või „Oleme keskendunud uuele projektile Google'is

ning lõpetame Bumpi ja Flocki pakkumise“. Kuigi näitelausest võib jääda arusaamatuks, millega on „Bumpi“ ja „Flocki“ näol tegemist, on tõlkeloo autor õnneks artiklis lahti seletanud, et tegemist on nutiseadmetele mõeldud rakendustega. Rakenduste eesmärkidest on ka lähemalt kirjutatud.

Järgmine näide sõnakordusest sobiks ka lohakusvigade kategooriasse, sest tundub, et tekstiautor ega keeleteoimetaja pole kumbki tähele pannud, et üks sõna on eksikombel kahes kohas. Lause on järgmine: „Kõrg-Arktika kaamel, kes pidi *olema* Põhja-Ameerikasse sattunud *olema* juba 45 miljonit aastat tagasi...“ (Suurkask, 2013). Tundub, et esialgu on lause sõnastus veidike teistsugune olnud ja kui lauset on muudetud, pole autor märganud ära kustutada teist sõna „olema“. Kuna lauses on mainitud aega, mille kohta meil puuduvad kindlad väited, siis võiks sinna lisada ka mõne sõna, mis väljendaks seda, et antud andmed ei pruugi 100 protsenti tõe vastata. Näiteks oleks võinud lauset muuta sel viisil: „Kõrg-Arktika kaamel, kes sattus Põhja-Ameerikasse arvatavasti juba 45 miljonit aastat tagasi...“. Teisest küljest on see pigem stiiliküsimus ja lause oleks olnud arusaadav ka juhul, kui autor oleks välja jätnud teisel korral esinenud sõna „olema“.

Järgmises näites on eksitud sama sõnaga, millega eelmiseski. Nimelt on ajakirjanik teinud järgmise lause: „Mõistes käivitusmehhanismi, on *olemas* hulga teisi *olemasolevaid* ravimeid, mida on katsetatud teiste haiguste, nagu sepsis, raviks...“ (Velsker, 2013c). Kui eelpool sai mainitud, et sõna või sõnatüve kordus näitab autori sõnavara vaesust, siis tundub, et siin on tegemist just sellega. Kuna sõna „olemasolev“ viitab sõna otseses mõttes sellele, et midagi on juba olemas, siis on esimene „olemas“ selles lauses täiesti üleliigne ja muudab lause kentsakaks. Lauset oleks saanud parandada lihtsalt nii, et esimene „olemas“ välja jätta. Teine

variant oleks olnud asendada „on olemas“ sõnaga „leidub“ ja välja jätta ka „olemasolevaid“, sellisel juhul oleks lause kõlanud nii: „Mõistes käivitusmehhanismi, leidub hulga teisi ravimeid, mida on katsetatud teiste haiguste, nagu sepsis, raviks...“

Eespool sai mainitud, et Postimehel on ka eraldi pokkeriuudiseid vahendav alaportaal. Juulikuus avaldati selles portaalis lugu, milles paluti tuntud pokkerimängijatel ette kujutada, kuidas nad ühes või teises mänguolukorras käituksid. Juba teksti esimeses lõigus on lause, milles autor on ilmselt kogemata kasutanud sõnakordust: „...esimese väljalangeja selgitamiseks kulub tavaliselt vähemalt tund ja tavaliselt on sel juhul tegemist *cooleriga*“ (Leibold, 2013). Teisel korral oleks võinud sõna „tavaliselt“ asendada näiteks sõnadega „harilikult“, „üldiselt“ või „reeglina“. Neile, kes pokkerimängu ei tunne, võib ka sõna „cooler“ tunduda veidrana, kuid nagu töös eelnevalt mainitud, loevad pokkeritekste reeglina asjaga seotud või asjast huvitatud inimesed. Selguse mõttes võib öelda, et sõnale „cooler“ pole eesti keeles ühest vastet, sisuliselt tähendab see seda, et sul on käes kõrge kaardipaar, kuid vastasel on veel kõrgem ja sa kaotad.

Tõlkelugude puhul esineb päris palju sõnakorduseid, mis on seotud isikuliste asesõnadega. Tõenäoliselt tuleneb see sellest, et teksti tõlkija on olnud mõjutatud originaaltekstist, sest inglise keeles on isikuliste asesõnade kasutamine tavaline nähtus. Järgmise lause puhul on tõlkija takerdunud just ingliskeelse teksti ülesehitusse: „Ma olen tihti väga paha inimene ja ma tahan saada andestust“ (Publik.ee, 2013d). Originaali kontrollides selgus, et ingliskeelne lause oli järgmine: „I did a lot of bad things, and I want to be forgiven“ (Daily Mail Reporter, 2013). Originaallause tõestab, et ingliskeelne isikulise asesõna kasutus on eestikeelse teksti autorile komistuskiviks saanud, kuid lisaks sellele on näha, et lause esimene pool pole kõige täpsemalt

tõlgitud. Originaallauses ei väljenda kõneleja mitte seda, et ta on *olnud* väga halb inimene, vaid et ta on *teinud* palju halbu asju. Sisuliselt pole tegelikult vahet, sest mõlemal juhul jääb mõtte samaks. Lause oleks võinud esitada järgmiselt: „Ma olen teinud palju halbu asju ja ma tahan saada andestust.“

Delfis 2013. aasta detsembris avaldatud artiklis „Apple'i seadmete akukestvus on Windowsiga võrreldes palju parem – uurime, miks!“ on muidu mitmeid positiivseid leide, kuid kahjuks leiab sealt ka sõnakorduseid. Tõsi, korratud pole mitte sõna ega isegi sõnatüve, vaid pigem on kasutatud ühes lauses liigselt sünonüüme: „Üks põhjus on *kindlasti* Apple'i siht kirjutada programme võimalikult tõhusalt olemasolevat riistvara ära kasutama, mis säästab *muidugi* ka akut“ (Jürisoo, 2013a). Kordus esineb selles lauses sõnade „kindlasti“ ja „muidugi“ näol. Kui autor tahab tingimata rõhutada seda, mis on Apple'i siht, siis võib kasutada sõna „kindlasti“, kuigi otseselt pole see vajalik. Lause lõpus esineva „muidugi“ oleks võinud lihtsalt välja jätta, sest see ei anna lausele mingit lisaväärtust ja lause lõpp on ilma selletagi arusaadav.

Samas artiklis esineb veel sõnakorduseid. Näiteks algavad kaks järjestikku paiknevat lõiku täpselt samade sõnadega. Kuna esimene neist lõikudest koosneb vaid kahest lausest, siis on sõnakordused suhteliselt lähestikku ja hakkavad seetõttu paremini silma. Teksti autor on nimelt kahe lõigu alguses kasutanud sõnu „Nad testisid (seda) ka...“. Esimesel juhul on lisatud ka sõna „seda“, kuid muus osas on algused identsed. Kui need lõigud oleksid teineteisest kaugemal, siis ei paneks lugeja ilmselt kordust täheleegi, aga nagu mainitud, on need väga lähestikku ja neid on kerge märgata. Teise lõigu algus oleks võinud olla hoopis: „Võrdluseks testiti ka...“. Sellisel juhul jääb mõtte samaks, kuid vähemalt visuaalselt ja ka lugedes ei muutu sõnakordus häirivaks.

Eelmisele näitele sarnaseid leiab ka Postimehe lugudest. Näiteks on Postimehe meelelahutusportaalil eelmisel aastal kirjutatud sellest, et Bill Gates lubab uue põlvkonna kondoomiloojale suurt rahasummat. Loo keskel on aga järjest kolm lauset, milles tõlkeloo autor kordab sõna „maailm“: „Kondoomid on *maailmas* kõige levinum rasestumisvastane vahend. Neid kasutab *maailmas* umbes 750 miljonit inimest. Bill ja Melinda Gatesi fondi eesmärgiks on aidata parandada *maailma* kõige vaesemate riikide elanike tervist“ (Hein, 2013a). Nagu eelpool mainitud, viitab sõnade kordamine seda, et kirjutaja sõnavara pole väga rikkalik. Pealegi oleks kolme lause asemel saanud selle informatsiooni edastada kahes lauses: „Kondoom on maailmas kõige levinum rasestumisvastane vahend, mida kasutab umbes 750 miljonit inimest. Bill ja Melinda Gatesi fondi eesmärgiks on aidata parandada kõige vaesemate riikide elanike tervist.“

Tulles tagasi Delfi näidete juurde, võib sõnakorduste kategooriasse lisada veel ühe näite 2013. aasta oktoobris avaldatud loost. Mustlaslaagrist leitud lapsest rääkivas loos on järgmine lause: „Kreeka politsei vahistas eelmisel nädalal mustlastest abielupaari, keda kahtlustatakse mitmete laste röövimises mitmelt poolt Euroopast“ (Lind, 2013b). Lauset oleks saanud muuta mitmel moel. Kui on teada, mitu last perekond kokku röövis, siis võiks esimese „mitmete“ asemele panna konkreetse arvu. Suure tõenäosusega pole see aga ajakirjanikul teada ja ilmselt polnud seda mainitud ka originaalloos, seega tuleks pigem ära muuta „mitmelt“. Autor oleks võinud antud lause esitada järgmiselt: „Kreeka politsei vahistas eelmisel nädalal mustlastest abielupaari, keda kahtlustatakse mitmete laste röövimises erinevatest Euroopa riikidest“.

4.7. Õigekirjavead

Kahjuks leidub tõlkelugude seas ka selliseid näiteid, milles ilmnevad õigekirjavead viitavad sellele, et teksti kirjutaja keeletase pole kõige tugevam. Näiteks avaldas Delfi Publik augustis loo Victoria Beckhamist, milles on selline lause: „Selleks ajaks, kui Brooklyn on voodisse läinud ei jäksa ma enam midagi teha“ (Publik.ee, 2013a). Teksti autor on tahtnud kasutada sõna „jaksama“, kuid on teinud seda nii, nagu seda sõna mõnikord kasutatakse kõnekeeles. Kirjakeeles ei ole antud sõnas ä-tähte ja see on päris karm viga, arvestades seda, et tegemist on meelelahutusportaaliga, mille lugejaskonna hulka kuulub palju noori. Lisaks õigekirjaveale võiks lausesse lisada ka ühe koma: „Selleks ajaks, kui Brooklyn on voodisse läinud, ei jäksa ma enam midagi teha.“ Antud tõlkeloo kohta peab ütleva, et õigekirjaviga sõnas „jaksama“ parandati peagi pärast uudise avaldamist.

Ka välisuudiste valdkond tundub olevat selline, kus vigu eriti silma ei jää, kuid kui hakata lugusid põhjalikumalt analüüsima, siis võib mõned vead siiski leida. Paar kuud tagasi oli meedias kuumaks teemaks USA riikliku julgeolekuagentuuri jälgimisprogrammid. Sellega seoses avaldati ka Postimehes palju lugusid. Ühes sellises loos on juttu järelevalvest ja teksti autor on kasutanud sõna „järelevalve“: „Kantsler lisas, et proportsionaalsus ja tasakaal on järelevalve puhul tähtsad“ (Randlo, 2013). Kuigi kasutatud sõna tundub olevat suupärasem, on antud juhul tegemist õigekirja- ja hääldusveaga ning kirjakeeles tuleks siiski kasutada liitsõna „järelevalve“ (Liivaku, 2001: 56).

Eelmise näitega samalaadset viga tehakse ka sõnaga „silmanähtav/silmanähtavalt“. Näiteks Delfis avaldatud loos on järgmine lause: „Politsei korraldas eelmisel nädalal Kreeka keskosas

Farsala linna lähistel reidi mustlaslaagrisse, kust nad leidsid valgenahalise tüdruku, kes silmnähtavalt ei olnud abielupaari järglane“ (Lind, 2013b). Uno Liivaku koostatud „Väikse soovitussonastiku“ järgi on tegemist õigekirja- ja hääldusveaga, sest tegelikult peaks see sõna olema „silmanähtavalt“ (2001: 131).

4.8. Liialdused

Antud kategooriasse kuuluvad näitelauseid, mille tõlkija on liialt informatiivseks muutnud ja tulemuseks on pikk ning lohisev lause. Liialdatud on reeglina informatsiooniga, mis tähendab, et ühte lausesse on koondatud nii palju infokilde, et ühe kõrvallausetega pealause asemel oleks võinud need jagada erinevateks lauseteks. Ent leidub ka selliseid näiteid, kus tõlkija on teksti omadussõnade abil võimendanud või on kasutatud mõne asja kirjeldamiseks mõttetult palju omadussõnu.

2014. aasta jaanuarikuus on näiteks Delfis ilmunud uudis Hiina tuntud filmirežissöörist ja sellest, et teda trahviti ülemääraste laste eest. Uudis on keskmise pikkusega ja iseenesest pole seal suuri vigu, kuid viimases lõigus on järgmine lause: „61-aastane Zhang, kes kunagi oli Hiina kino paha poiss, kelle filmid olid kodumaal keelatud, kuid populaarsed välismaal, on saanud kommunistliku partei lemmikuks, vaatamata sellele, et kollane ajakirjandus on rääkinud tema suhetest näitlejannadega“ (Laugen, 2014). Tundub, et ühte lausesse on üritatud maksimaalselt informatsiooni lisada, kuid lause tegelik mõte võib jääda segaseks. Kui üritada seda lauset paremini sõnastada, tekib küsimus, kas see lause on loo seisukohalt üldse oluline. Kuna kõnealusel lauses on niivõrd palju informatsiooni, mis iseloomustab küll loo peategelast,

kuid pole otseselt loo sisuga seotud, siis võiks põhimõtteliselt selle üldse välja jätta. Kui aga proovida säilitada lauset ja kogu selles olevat infot, siis võiks see kõlada ehk nii: „61-aastasest Zhangist – endisest Hiina kino pahast poisist, kelle filmid olid välismaal menukad, ent kodumaal keelatud – on saanud kommunistliku partei lemmik, vaatamata sellele, et kollane ajakirjandus on rääkinud tema suhetest näitlejannadega.“

Delfis avaldatud välisuudiste seast võib leida veel selliseid näiteid, kus tõlkeloo autor on kasutanud kõrvallauset, mis muudab terve lause veidi kohmakaks. 2014. aasta jaanuaris on avaldatud uudis Lääne-Virginia osariigis aset leidnud keemiaõnnetusest ja loost leiab järgmise lause: „Õnnetus juhtus neljapäeval, kui keemiatehasest Freedom Industries lekkis Elki nimelisse jõkke, kust suurem osa osariigist saab oma joogivee, ohtralt mürgist ainet 4-metüülsükloheksaan metanooli“ (Lind, 2014b). Esiteks on sõna „nimeline“ selles lauses täiesti üleliigne, autor oleks võinud lihtsalt kirjutada „Elki jõkke“. Teiseks muudab kõrvallause kogu lause veidi lohisevaks, kõrvallauses olevat informatsiooni oleks saanud esitada lause sees järgnevalt: „Õnnetus juhtus neljapäeval, kui keemiatehasest Freedom Industries lekkis enamikku osariigist joogiveega varustava Elki jõkke ohtralt mürgist ainet 4-metüülsükloheksaan metanooli“. Kui taoline täiendiga lause tundub natuke kohmakas olevat, siis võiks lauset liigendada komade abil: „Õnnetus juhtus neljapäeval, kui keemiatehasest Freedom Industries lekkis ohtralt mürgist ainet 4-metüülsükloheksaan metanooli Elki jõkke, mis varustab enamikku osariigist joogiveega“. Kolmas variant oleks see lause kaheks lauseks teha: „Õnnetus juhtus neljapäeval, kui keemiatehasest Freedom Industries lekkis Elki jõkke ohtralt mürgist ainet 4-metüülsükloheksaan metanool. Elki jõgi varustab enamikku osariigist joogiveega.“

Tõlkeuudiste seas leidub ka selliseid lugusid, mille laused või mõnikord terved lõigud jäävad lugejale arusaamatuks, sest teksti autor on sõnad väga veidralt ritta seadnud või moodustanud kentsakaid lausekonstruktsioone. Näiteks ühes Delfi loos on järgmine lause: „Bondil oleks uurijate sõnul tõsine oht saada alkoholi põhjustatud maksahaigus, tsirroos, impotentsus ja muud alkoholi põhjustatud terviseprobleemid koos tõsise ohuga saada joomise tõttu vigastada või surma“ (Laugen, 2013c). Esiteks esineb selles lauses mitmel korral sõnakorduseid (tõsine oht saada/tõsise ohuga saada; alkoholi põhjustatud/alkoholi põhjustatud), kuid kogu lause tervikuna jääb lugemisel segaseks. Kuna tsirroos on iseenesest maksahaigus, mida tekitab alkoholiga liialdamine, siis jääb selgusetuks, miks on autor kirjutanud „maksahaigus“ ja „tsirroos“ loetelus eraldi, kuigi need tähendavad sama asja. Antud lause oleks paremini kõlanud nii: „Uurijate sõnul oleks Bondil tõsine oht haigestuda alkoholi põhjustatud maksahaigusesse – tsirroosi –, kannatada impotentsust ja teisi alkoholist tingitud terviseprobleeme. Lisaks riskiks ta joomise tõttu vigastada või surma saamisega“.

Kui eelnevad näited olid pigem sellised, kus ajakirjanik oli lause moodustamisel liiale läinud, siis leidub ka neid näiteid, kus on mõne asja või inimese kirjeldamisega liialdatud. Näiteks on Postimehes avaldatud lugu, millel on järgmine pealkiri: „Briti politsei avastas võrevoodist väikelapse võika laiba“ (Postimees.ee, 2013). Küsimusi tekitab just sõna „võigas“, sest reeglina pole ükski laip just meeldiv vaatepilt. Siinkohal võib tagasi viidata antud töö esimesse poolde, kus oli juttu pealkirjadest. Nimelt kasutatakse ajakirjanduses üldiselt pealkirjades palju omadussõnu, sest nende abil saab lugejaid meelitama lugu lähemalt uurima. Kui tagasi tulla konkreetse loo juurde, siis kuigi loost selgub, et tegemist oli juba mumifitseerunud laibaga, oleks võinud pealkirjast sõna „võika“ välja jätta. Kui tõesti on vaja leitud laipa kuidagi kirjeldada, siis miks mitte lisada juba pealkirja, et tegemist oli mumifitseerunud laibaga. Sel

viisil oleks kirjeldus väga täpne ja lugeja silme ette tekiks kahtlemata groteskne vaatepilt, tänu millele saaks väljaanne tõenäoliselt ihaldatud kliki kätte.

Ka Delfist leiame näite sellest, kuidas omadussõnade kasutamisega on liiale mindud. Nimelt on 2014. aasta jaanuaris Delfi Ärilehes avaldatud lugu raamatu „Tappa laulurästast“ autorist Harper Leest. Loo esimene lause on järgmine: „Populaarse geniaalse teose autor võib olla elu lõpuni rahaliselt kindlustatud, isegi kui ta on kirjutanud elus vaid ühe raamatu“ (Ärileht.ee, 2014b). Mingil põhjusel on tõlkeloo autor tahtnud rõhutada seda, et tegemist on esiteks populaarse ja teiseks geniaalse raamatuga. Moodustatud lause kõlab aga kohmakalt. Lause oleks parem olnud näiteks nii, kui kahte omadussõna eraldaks sidesõna „ja“. Teine variant oleks olnud üks omadussõna lihtsalt välja jätta. Kuna järgmises lauses on niigi mainitud, et tegemist oli populaarse teosega, siis oleks võinud esimeses lauses kasutada ainult sõna „geniaalse“: „Geniaalse teose autor võib elu lõpuni olla rahaliselt kindlustatud, isegi kui ta on elus kirjutanud vaid ühe raamatu“.

4.9. Kõnekeelsus

Võiks ju eeldada, et kõige enam näiteid kõnekeelsusest leiab meelelahutusportaalidest (Postimehele kuuluvast elu24.ee-st või Delfi publik.ee-st), sest seal üritatakse ilmselt püüda nooremat lugejaskonda ja seetõttu muudetakse lood noortepäraseks, kuid tegelikult selgus analüüsi käigus, et kõnekeelsusega on probleeme ka teistes portaalides, kuhu see sugugi ei sobi. Kuigi kõnekeelsus ei ole näiteks meelelahutus- või ka spordiportaalides keelatud, eeldaks siiski, et näiteks majandusrubriigis – Delfi puhul Ärilehes – eelistatakse pigem formaalset

keelekasutust ja üritatakse kõnekeelsust vältida. Kahjuks leidub aga nendeski portaalides lugusid, mille keelekasutus on liiga kõnekeelne.

Delfi majandusportaal on 2014. aasta jaanuaris avaldatud lugu, mis keelekasutuse ja mõnes mõttes ka sisu poolest sobiks paremini meelelahutusportaal. Nimelt on portaal arileht.delfi.ee välismeedia põhjal kirjutatud lugu „Edulugu: Seebistaarist sai üks maailma edukamaid internetimoguleid“ (Ärileht.ee, 2014a). Iseenesest on tegemist huvitava lugemisega ja keelekasutus ei olekski võib-olla niivõrd häiriv, kui see oleks ilmunud mõnes teises alaportaal. Ent majandusuudiste puhul eeldaks, et autor eelistab pigem vähem silmatorkavat keelt. Antud uudislugu ei saa pidada kõvaks uudiseks, sest tegemist pole päevakajalise looga, aga arvestades seda, millises portaal see lugu ilmus, oleks võinud ajakirjanik veidike tagasihoidlikumalt end väljendada. Esiteks jääb loost silma järgmine lause: „Lisaks ilueedi mängimisele tagus ta ka profi tasemel jalgpalli Los Angeles Galaxy ridades ning tegeles heategevusega“. Kõigepealt tekitab küsimusi sõna „ilueedi“, millel on mõnevõrra negatiivne kõla juures ja mida Eesti keele seletav sõnaraamat nimetab kõnekeelseks sõnaks. Kahjuks pole tõlkeloole allikat juurde märgitud, seega pole võimalik võrrelda, kas originaalloos oli ka samalaadset sõna kasutatud või on selle lisanud tõlkeloo autor. Teine kõnekeelne väljend selles lauses on „jalgpalli taguma“. Üks põhjus, miks tõlkeloo autor võis eelistada sõna „taguma“ sõnale „mängima“, võis olla see, et muuta lugu huvitavamaks. Teine põhjus võis olla see, et kuna lause alguses on juba sõna „mängimine“, siis oleks tekkinud lihtsalt sõnakordus. Antud lause oleks võinud kõlada järgmiselt: „Lisaks seriaalis Melrose Place üles astumisele, mängis ta ka profi tasemel jalgpalli Los Angeles Galaxy ridades ning tegeles heategevusega.“

Teine kõnekeelsust sisaldav lause eelmises lõigus nimetatud uudisest on: „Lisaks on nad valmis kulutama ka palju raha, mis tähendab, et reklaamiosakond on nende järgi näljased“. Suhteliselt tavaline on see, et reklaamiosakondi ja üldse firmade reklaamiosakondi kujutatakse kui rahaahneid ja omakasuhimulisi tegelasi. Erinevatest tekstidest võib lugeda, kuidas reklaamiosakond ihkavad saada eriti magusaid reklaamipindu, et kliente võita. Ent väljend „reklaamiosakond on näljased“ on suhteliselt omapärane ja huvitav sõnakasutus, mis iseloomustab tegelikult hästi kliendi ja reklaamifirma suhet. Kuigi antud töö autor nimetaks seda lauset pigem heaks näiteks, tuleb siiski tunnistada, et majandusrubriigi jaoks on see liiga kõnekeelne.

Kuna tegemist on tõlkeuudise kohta keskmisest pikema looga, siis leidub seal veel kolmaski huvitav lause, mida muidu ei pruugi uudistest leida: „...kui Facebook oma „uksed“ kõigile avas“. Tuleb tunnistada, et originaallugu oli raske leida, sest tõlkeloo polnud allikat märgitud. Antud töö autor suutis lõpuks tuvastada ühe välismeedias ilmunud uudise, mis võis olla selle uudise aluseks, kuna laused ja lauseehitus olid seal sarnased. Selle konkreetse lause puhul peab ütleva, et arvatavas originaaltekstis polnud see sugugi värvikas („Facebook opened up its site to everyone“ (Lamare, 2014)). Eestikeelses tekstis olev lause on tunduvalt piltlikum ja lugeja saab aru, mida sellega on öelda tahetud. Arvatava originaalloo kohta peab ütleva ka seda, et see oli tunduvalt pikem kui tõlkelugu, ent paistab, et tõlkeloo autor on olulisema info välja noppinud ja otsustanud mitte liiga üksikasjadesse laskuda.

Kahjuks leidub kõnekeelsust ka Postimehe neis rubriikides, kus peaks olema peamiselt kõvade uudiste reegleid järgivad lood. Nimelt detsembrikuus on kirjutatud Põhja-Korea liidri Kim Jong-uni tädimehest ja selles loos on järgmine lause: „Nüüd kirjutab KCNA, et Jang ajas oma

kombitsaid kõigisse riigi asjadesse“ (AFP/BCC/PM, 2013). Väljend „kombitsaid (sisse) ajama“ on äärmiselt kõnekeelne ega sobi välisuudiste rubriiki ning ausalt öeldes jääb selgusetuks, mida sellega täpselt on öelda tahetud. Kas ajakirjanik on tahtnud edasi anda mõtet, et Jang tegutses mitmel rindel? Või seda, et tegemist oli liiga uudishimuliku mehega ning lõpuks maksis see uudishimu talle kätte? Tõlkeloost on aru saada, et originaal pole Põhja-Korea liidri onust just soosivalt kirjutanud, ent täpne mõte jääb arusaamatuks ja seetõttu on keeruline soovitada, kuidas seda ümber sõnastada.

Kui antud peatüki alguses oli mainitud, et meelelahutusportaalides on teatud määral lubatud kõnekeelsust kasutada, võiks siiski pigem eelistada neid eestikeelseid sõnu, mis noorte sõnavara positiivselt rikastaks. Delfi meelelahutusportaalist Publik võis eelmise aasta augustis leida loo jalgpallur David Beckhamist ja selles loos on järgmine lause: „Lisaks väledatele säärtel on meest lisaks õnnistatud ka välimusega, mis talle järjekordse pesureklaami keikka on toonud“ (Publik.ee, 2013c). Esiteks on lauses sõnakordus, teisel korral oleks võinud sõna „lisaks“ lihtsalt välja jätta. Teiseks jääb silma sõna „keikka“. Tegemist ei ole eestikeelse sõnaga, vaid hoopis soome keele sõnavarasse kuuluva sõnaga, mis tähendab „tööotsa“. Tõenäoliselt on ajakirjanik otsustanud just sõna „keikka“ kasuks, et muuta lugu noortele huvitavamaks, kuid tegelikult oleks võinud kasutada sõna „tööotsa“: „Lisaks väledatele säärtel on meest õnnistatud ka välimusega, mis talle järjekordse pesureklaami tööotsa on toonud.“

4.10. Originaaltruudus

Originaaltruudus on tõkeloo puhul kahe otsaga asi. Ühest küljest on see positiivne, kui tõlkija on autori stiilile ja tekstile truuks jäänud ning annab lugejale kõik edasi nii, nagu seda on tehtud originaaltekstis. Tõlkijana tegutsev inimene teab, et tema ülesanne on teksti vaid vahendada, mitte seda ümber teha, seega on hea see, kui tõlge on originaalile võimalikult lähedal. Teisest küljest võib aga juhtuda, et lähtekeele reeglid hakkavad tõlkijat mõjutama ja tõlgitud lugu võib sihtkeeles veidike veider olla.

Üks paremaid tõkelugusid, mis teiste seast nii mahu kui sisu poolest eristus, oli Postimehes veebiväljaandes 2013. aasta augustis avaldatud „William Sargant – õudusedoktor, kes rikkus sadade naiste elu“ (Pentsa, 2013). Esiteks on teema vaieldamatult intrigeeriv, juba pealkiri kutsub lugema ka neid, kes muidu psühhiaatri tegemistest ei huvitu. Teiseks on tegemist väga põhjaliku tõkelooga. Originaalartikkel ilmus Briti portaalis The Daily Mail ja kui võrrelda tõkelugu originaaliga, siis võib väita, et tõkeloo autor on vaid vähesed laused edastamata jätnud. Lisaks sisule ja põhjalikkusele, hakkab loo visuaalsel vaatamisel silma see, mida on rõhutatud ka Euroopa Komisjoni selge keele trükises – tekst on liigendatud. Autor on kasutanud alapealkirju, sest tegemist on väga mahuka tekstiga. Reeglina *online*-meedias väga pikki lugusid ei soosita, sest lugeja ei jaksa lihtsalt ekraanilt väga pikalt lugeda, tunduvalt mugavam on pikki arikleid lugeda paberlehest, kuid selle loo puhul pikkus õigustab end. Peale alapealkirjade muudab teksti jälgimise lihtsamaks ka see, et tekstis sõna võtvate isikute nimed on esitatud paksus kirjas.

Eelmistes peatükkides palju kiidetud majadusrubriiki ei saa mainimata jätta ka originaaltruudest lugudest rääkides. Ka seal tuleb aeg-ajalt ette tõlkeid, milles mõni asi tekitab küsimusi. Näiteks 2013. aasta septembris on Postimehe majandusrubriigis avaldatud lugu „Google asub võitlusesse surmaga“ (Inselberg, 2013). Tegemist on hea tõkelooga, informatsioon on esitatud loogiliselt ja arusaadavalt. Mis aga silma kriibib, on see, et teksti autor on kahel korral otsustanud kasutada ülivõrret: „Me hakkame tegelema asjadega, mis on väga-väga olulised“, „Google on andmetöötlemises väga-väga hea“. Kui esimesel juhul võib lugeja silma kinni pigistada ja mõelda, et võib-olla tõesti keskendub ettevõtte asjadele, mis on tõepoolest äärmiselt olulised, siis teise väite puhul tekib juba küsimus, miks autor Google'it nii väga ülistab. Kui võrrelda tõlget originaaliga, siis selgub, et originaalautor on esimesel juhul tõesti väitnud: „We should shoot for things that are really, really important“ (Tiku, 2013). Tundub, et ajakirjanik on originaalile truuks tahtnud jääda ja seega võib öelda, et tema valik ülivõrret kasutada on esimesel juhul õigustatud. Teise näite kallale minnes tundus esialgu, et sellise kiidulaulu autoriks on kindlasti teksti tõlkinud ajakirjanik ise, kuid selgus, et ka teisel juhul on tõlkija jäänud originaalile truuks. Kuna ülivõrde kasutamine sellisel kujul tundub eesti keeles veider, siis oleks ajakirjanik võinud vähemalt teise lause puhul eelistada veidike tagasihoidlikumat kõneviisi.

Eelnevate kategooriate all sai korduvalt mainitud Postimehe majandusrubriigis olevat tõlkelugu, milles kirjutatakse tehnoloogiafirmast Apple („Apple'i just käis USA parlamendis maksude pärast aru andmas“). Peale selle, et antud loos on mõned keelelised probleemid, selgub originaali vaadates, et eestikeelne lugu on tunduvalt lühem. Refereeringute tegemine on *online*-meedias üldjuhul õigustatud ja lubatud, sest pika teksti lugemine arvutiekraanilt ei pruugi olla kuigi mugav. Ent antud loo lähtetekst pärineb uudisteagentuurilt Reuters, mille

lood on alati usaldusväärsed, põhjalikud ja hästi kirjutatud. Kuna Reutersis ilmunud lugu on pea kolm korda pikem tõlkeloost, võib lugejal tekkida küsimus, mis on meile edastamata jäänud. Majandusvaldkonnas tegutsevale inimesele pakuks kahtlemata see lugu täispikkuses huvi, tavalugeja võib-olla rahuldub ka loo refereeringuga.

4.11. Trükivead

Nagu eelpool mainitud, on *online*-meedias avaldatud lugudes päris mitmeid trükivigu. See probleem ei esine ainult tõlkeuudiste puhul, vaid terves *online*-meedias üldiselt. Võib ju tunduda, et trükiviga on niivõrd tühine asi, miks peaks sellest üldse pikemalt rääkima. Tegelikult tuleks trükivigadesse suhtuda samamoodi nagu kõigisse teistesse vigadesse, sest trükivigade rohkus võib mõjutada lugeja arvamust väljaandest. Trükivead võivad viidata sellele, et kirjutaja on lohakas või teeb oma tööd hooletult.

2012. aasta augustis oli meedias üheks oluliseks temaks Süüria keemiarünnakud. Ka Delfi välisuudiste rubriik kajastas seda teemat mitmel korral. Ühes BBC orinaaloo alusel tehtud tõlkeloos on seitsme lause peale kaks trükiviga, mida ei saa kindlasti kirjutada tekstiautori teadmatuse arvele, vaid pigem on tegemist lohakusvigadega. Esimene lause on järgmine: „Tema sõnul kaalub president Barack Obama, kuidas sellele reateerida“ (Delfi.ee, 2013). Teksti autor on kogemata g-tähe asemel vajutanud t-tähte, mis ei ole tegelikult kuigi üllatav, sest antud tähed on QWERTY ehk ladina tähestikuga klaviatuuril väga lähedistiku. Teine lause, kus esineb trükiviga, on: „ÜRO inspektorid sattusid Damaskuse lähedal rünnakute ohvriks“. Jällegi on suure tõenäosusega tegemist lohakusveaga. *Online*-meedias töötades tuleb

lohakusvigu ikka ette, sinna pole midagi parata, ent kui taolise lühikese uudise kohta, kus on vaid seitse kokkuvõtlikku lauset, on kaks trükiviga, siis viitab see autori laiskusele ning kui samalaadseid apsakaid palju esineb, siis viib see terve väljaande maine alla.

Mõnikord juhtub ka nii, et süütu trükiviga muudab sõna hoopis teiseks sõnaks, mis omab teistsugust tähendust. Näiteks on ühes Postimehe tõlkeloos järgmine lause: „NASA on teinud kaaluta olekuga kasteid viimased 25 aastat“ (Hein, 2013d). Tegemist on välisuudiste rubriigis avaldatud looga ja ajakirjaniku näpuviga sõnas „kasteid“ muudab lause koomiliseks. Võimalik, et NASA tõepoolest valmistab ka kaaluta olekuga kasteid, kuid tõenäoliselt on siinkohal siiski mõeldud seda, et NASA teeb kaaluta olekuga katseid. Sellele annab kinnitust kogu ülejäänud artikkel, milles on juttu NASA uutest katsetest. Kui ajakirjanik oleks loo veel korra või paar üle lugenud, poleks taoline trükiviga ilmselt avalikkuse ette jõudnud.

Kokkuvõttes võib trükivigade kohta öelda, et 21 analüüsitud uudises 40-st oli lisaks teistele komistuskohtadele probleeme ka trükivigadega. Kõige levinumad olid taolised näited, kus mõni täht oli sõnast puudu jäänud (näiteks „maksudest hoidumise“ asemel oli kirjutatud „maksudest hoidmise“). Leidus ka taolisi näiteid, nagu antud kategoorias eespool toodud, kus tekstiautor oli kasutanud valet sulghäälikut („protutsendid“). Mitmes loos oli probleeme ka sellega, et ajakirjanikud ei jäta kiiruga kirjutades sõnade vahele tühikuid, seega võis juhtuda, et kaks – ühel juhul lausa kolm – sõna moodustasid ühe pika ja veidra liitsõna, mil puudus tähendus.

KOKKUVÕTE

Kuigi meie meediamaastikul ilmub iga päev tohutult tõlkeuudiseid, on nende kvaliteet kahjuks ebahühtlane. Leidub hästi tõlgitud uudiseid, kuid rohkem on neid, millest võib erinevaid apsakaid leida. Põhjuseid, miks tõlkelugude kvaliteet ei ole kõige parem, võib olla mitmeid. Esiteks mängib rolli ajakirjaniku või tõlkeloo autori keeletase. Teiseks tuleb arvestada sellega, et *online*-toimetustes on oluline see, et (uudis)lood jõuaksid lugejateni võimalikult kiiresti, seega võib oletada, et mõned vead on tingitud lihtsalt ajanappusest. Kolmandaks ei saa mainimata jätta ka keeleteoimetajat. Kuigi online-toimetuste juures tegutsevad keeleteoimetajad täpselt samamoodi nagu paberlehe juures, paistab nende roll olevat veidike väiksem kui paberväljaande puhul.

Analüüsi käigus jagunesid tõlkeuudistest leitud näitelauseid järgmistesse kategooriatesse: sõnavara, tõlkevead, sõnade järjekord, lauseehitus, kirjavahemärgid, sõna- ja sõnatüvekordused, õigekirjavead, liialdused, kõnekeelsus, originaaltruudus, trükivead. Oluline on märkida, et kõik näited eelpool mainitud kategooriates polnud sugugi negatiivsed, tõlkelugude seas leidub õnneks ka hästi tehtud artikleid. Analüüsida tasuks aga nii häid kui ka nõrgemaid näiteid, et mõista, millised on suurimad kitsaskohad ja mida saaksid *online*-toimetused omalt poolt teha, et tõlkelugude kvaliteet paremaks muutuks. Nõrgemate näidete kohta tasuks täheldada, et kui lugeja komistab uudist lugedes mõne vea otsa, on tema lugemiskogemus juba mingil määral rikutud. Sellesse tasuks ettevõtte tasandil väga tõsiselt suhtuda, sest kui lugedes ilmneb palju vigu, võib ajaleht või *online*-väljaanne hakata lugejate usaldust ja lõpuks ka lugejaid kaotama.

Tõlkeuudiste analüüsi tulemusel võib öelda, et tõlkeuudistest leiab küll vigu, kuid samas leidub ka väga hästi tõlgitud uudislugusid. Võib järeldada, et kõige enam probleeme esineb sõnade järjekorra ehk lause moodustamisega. Üks asi on see, et kõige tähtsam info tuleks jätta lause lõppu, kuid „Sõnade järjekorra“ kategooriast võis näha, ent esines ka selliseid näiteid, kus oluline infokild võis küll lause lõpus olla, kuid sõnajärg oli ikkagi vale ja lause muutus seetõttu kentsakaks.

Teise olulise komistuskivina võib välja tuua sõna- ja sõnatüvekordused. Nagu töös korduvalt mainitud, viitab sõnakordus kirjutaja sõnavara vaesusele ja oskamatusetele sõnu omavahel siduda. Mõnes mõttes ei saa seda *online*-toimetuses töötavatele ajakirjanikele ette heita, sest töötempo on kiire ja võib juhtuda, et lihtsalt pole aega sünonüüme ostida. Samas võiks iga inimese isiklik sõnavara olla piisavalt rikas, et vältida pidevalt sama sõna või sõnatüve kordamist. Autori arvates oli kolmas oluline leid see, et kuigi sõnavara kategoorias oli mitmeid negatiivseid näiteid, leidsid lugudes ka väga häid sõnu, mis näitavad, et toimetustes on õnneks neid, kes valdkonda tunnevad ja kes väljendavad end professionaalselt.

Tõlkeuudistes esinevates vigades ei saa küll otseselt tööandjat süüdistada, ent ometi saaksid ettevõtted paari muudatuse abil lugude kvaliteeti muuta. Üheks võimaluseks oleks vähendada tõlkeuudiseid tegevate töötajate koormust. See ei paranda küll töötajate keeletaset, kuid lohakusvigu võib seeläbi vähemaks jääda. Kui trükivead – mida võib pidada ka lohakusvigadeks – on tõepoolest tingitud sellest, et töötajatel on niivõrd kiire, et nad ei jõua lugusid korralikult üle vaadata, siis kannatab ju väljaande kvaliteet ja seeläbi ka maine.

Teine võimalus oleks *online*-toimetusse palgata juurde keeleteimetajaid. Sel viisil saaksid ajakirjanikud/tõlkijad endise töötempoga jätkata ega peaks niivõrd pingsalt keskenduma loo keelelisele poolele, seda teeks nende eest keeleteimetaja, kes avaldatavad lood üle vaataks. Kuigi ka praegu tegutsevad *online*-toimetuste juures keeleteimetajad, ei pruugi nad jõuda kõiki lugusid hoolikalt üle vaadata ja seetõttu on (tõlke)lugudes vead sees.

Võib öelda, et hetkel on Eesti kahes suuremas veebiväljaandes avaldatud tõlkelugude kvaliteet ebahühtlane. Ühest küljest leidub lugusid, mis on hästi kirjutatud ja mille lugemine läheb ladiusalt, aga teisest küljest on portaalides ka palju neid uudislugusid, milles leiduvaid vigu ja eksimusi oleks saanud vältida. Tekstide tase sõltub kindlasti ajakirjaniku keeletunnetusest ja kirjutamisoskusest, aga ka väljaande keeleteimetuse tasemest. Kuna tegemist on siiski kahe kõige loetuma veebiväljaandega ja tõlkeuudiste lugejate arv on suur – nagu töös eespool mainitud, ei pruugi inimesed arugi saada, et tegemist on tõlgitud uudisega –, tuleks rohkem tähelepanu pöörata uudiste kvaliteedile. Ettevõttele on see kasulik selleks, et olemasolevaid lugejaid hoida ja uute lugejate usaldust võita.

KASUTATUD KIRJANDUS

Esmased allikad

- AFP/BBC/PM. (13.12.2013). Põhja-Korea materdas hukatud Kimi tädimeest ülikarmide sõnadega. *Postimees Online*. <http://www.postimees.ee/2630086/pohja-korea-materdas-hukatud-kimi-tadimeest-ulikarmide-sonadega> (13.12.2013).
- Alla, H. (Toim.). (02.05.2014). Meediatööstus: piraadileheküljed kubisevad pahavarast. *Postimees Online*. <http://e24.postimees.ee/2780798/meediatoostus-piraadilehekuljed-kubisevad-pahavarast> (02.05.2014).
- Bond, A. (17.08.2013). Finally... A beer that won't give you a hangover! Researchers create brew which contains electrolytes to ensure drinkers do not become dehydrated. *The Daily Mail*. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2396197/Hydrating-beer-containing-electrolytes-stop-hangovers-created-researchers.html> (18.08.2013).
- Daily Mail Reporter. (24.08.2013). "I'm a vicious alcoholic on the verge of dying": Mike Tyson reveals he's been lying for years about being sober. *The Daily Mail*. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2401517/Mike-Tyson-reveals-hes-lying-years-sober.html> (01.04.2014).
- Delfi.ee. (Toim.). (26.08.2013). Kerry: Süüria keemiarünnak on ümberlökkamatult tõendatud. *Delfi*. <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/kerry-suuria-keemiarunnak-on-umberlukkamatult-toendatud.d?id=66642023> (01.11.2013).
- E24. (Toim.). (23.09.2013). Blackberry teatas hiigelkahjumist ja massilistest koondamistest. *Postimees Online*. <http://e24.postimees.ee/2082302/blackberry-teatas-hiigelkahjumist-ja-massilistest-koondamistest> (30.10.2013).

Forte.ee. (Toim.). (12.12.2013). Tahad tõeliselt CIA tähelepanu võita? Dešifreeri see tekst siit.

Delfi. <http://forte.delfi.ee/news/teadus/tahad-toeliselt-cia-tahelepanu-voita-desifreeri-see-tekst-siit.d?id=67422158> (01.04.2014).

Hein, I.-K. (Toim.) (25.03.2013a). Bill Gates lubab uue põlvkonna kondoomi eest miljon dollarit. *Postimees Online*. <http://elu24.postimees.ee/1180052/bill-gates-lubab-uue-polvkonna-kondoomi-eest-miljon-dollarit> (01.05.2013).

Hein, I.-K. (Toim.). (19.06.2013b). Nigeerias hukkus koolirünnakus üheksa õpilast. *Postimees Online*. <http://www.postimees.ee/1274388/nigeerias-hukkus-koolirunnakus-ueheksa-opilast> (20.06.2013).

Hein, I.-K. (Toim.). (10.07.2013c). USA ei ole enam riik, kus on kõige rohkem ülekaalulisi. *Postimees Online*. <http://www.postimees.ee/1295472/usa-ei-ole-enam-riik-kus-on-koige-rohkem-ulekaalulisi> (17.07.2013).

Hein, I.-K. (Toim.). (17.09.2013d). NASA maksab 70 päeva voodis olemise eest. *Postimees Online*. <http://elu24.postimees.ee/2055144/nasa-maksab-70-paeva-voodis-olemise-eest> (18.09.2013).

Hindoalla, M. (Toim.). (14.08.2013). Beebitoit võib tõsta ülekaalulisuse ja haiguste riski. *Postimees Online*. <http://tarbija24.postimees.ee/1348110/beebitoit-voib-tosta-ulekaalulisuse-ja-haiguste-riski> (02.09.2013).

Inselberg, K. (Toim.). (19.09.2013). Google asub võitlusesse surmaga. *Postimees Online*. <http://e24.postimees.ee/2057486/google-asub-voitlusesse-surmaga> (19.09.2013).

Juhtimine.ee. (Toim.). (19.06.2013). Kümme kõige rumalamat küsimust tööintervjuul. *Postimees Online*. <http://e24.postimees.ee/1274722/kumme-koige-rumalamat-kusimust-toointervjuul> (21.06.2013).

- Jürisoo, L. (Toim.). (10.12.2013a). Apple'i seadmete akukestvus on Windowsiga võrreldes palju parem - uurime, miks! *Delfi*. <http://forte.delfi.ee/news/digi/applei-seadmete-akukestvus-on-windowsiga-vorreldes-palju-parem-uurime-miks.d?id=67407994> (12.12.2013).
- Jürisoo, L. (Toim.). (04.01.2014a). Mis hoiab kõrghooneid ümber kukkumast? *Delfi*. <http://forte.delfi.ee/news/teadus/mis-hoiab-korghooneid-umber-kukkumast.d?id=67548498> (05.02.2014).
- Jürisoo, L. (Toim.). (25.10.2013b). Michael Jackson teenib endiselt palju enam kui teised surnud inimesed (rääkimata elusatest). *Delfi*. <http://forte.delfi.ee/news/varia/michael-jackson-teenib-endiselt-palju-enam-kui-teised-surnud-inimesed-raakimata-elusatest.d?id=66973796> (20.12.2013).
- Lamare, A. (08.01.2014). Andrew Shue – From Melrose Place to \$100 Million Internet Mogul. *Celebrity Net Worth*. <http://www.celebritynetworth.com/articles/entertainment-articles/andrew-shue-melrose-place-100-million-internet-mogul/> (13.01.2014).
- Laugen, L. (Toim.). (10.09.2013a). Jeemenis suri pärast pulmaööd viis korda vanema mehega 8-aastane tüdruk. *Delfi*. <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/jeemenis-suri-parast-pulmaood-viis-korda-vanema-mehega-8-aastane-tudruk.d?id=66712913> (12.09.2013).
- Laugen, L. (Toim.). (11.12.2013b). Nelson Mandela mälestusteenistuse viipekeele tõlk osutus väidetavalt petiseks: vehkis suvaliselt kätega. *Delfi*. <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/nelson-mandela-malestusteenistuse-viipekeele-tolk-osutus-vaidetavalt-petiseks-vehkis-suvaliselt-katega.d?id=67421798> (08.02.2014).

- Laugen, L. (Toim.). (13.12.2013c). Briti arstid: James Bond oleks oma alkoholitarbimise juures olnud tudisev joodik. *Delfi*.
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/briti-arstid-james-bond-oleks-oma-alkoholitarbimise-juures-olnud-tudisev-joodik.d?id=67435992> (10.01.2014).
- Laugen, L. (Toim.). (13.12.2013d). Euroopa pangandusamet hoiatas bitcoini kasutamise eest. *Delfi*. <http://forte.delfi.ee/news/tarkvara/euroopa-pangandusamet-hoiatas-bitcoini-kasutamise-eest.d?id=67436810> (17.01.2014).
- Laugen, L. (Toim.). (09.01.2014). Hiina trahvis tuntud filmirežissööri ülemääraste laste eest 900 000 euroga. *Delfi*. <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/hiina-trahvis-tuntud-filmirezissoori-ule-maaraste-laste-eest-900-000-euroga.d?id=67582550> (22.02.2014).
- Leibold, K. (Toim.). (22.07.2013). Milliste kätega maksaksid profid WSOP põhiturniiri esimeses jaotuses kaarte vaatamata tehtud all-in panuse? *Postimees Online*.
<http://pokker.postimees.ee/1307558/milliste-katega-maksaksid-profid-wsop-pohiturniiri-esimeses-jaotuses-kaarte-vaatamata-tehtud-all-in-panuse> (08.08.2013).
- Lind, M. A. (Toim.). (27.08.2013a). Süüria sõda tundub olevat vältimatu. Reuters: rünnakut lubati lähapäevil. *Delfi*. <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/suuria-soda-tundub-olevat-valtimatu-usa-ja-prantsusmaa-on-valmis-rundama.d?id=66642339> (20.09.2013).
- Lind, M. A. (Toim.). (25.10.2013b). VIDEO: DNA-test: Kreeka mustlaslaagrist leitud blondi tüdruku vanemad on pärit Bulgaariast. *Delfi*.
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/reutersi-video-kreeka-mustlaslaagrist-leitud-blondi-tudruku-vanemad-on-parit-bulgaariast.d?id=66977828> (14.11.2013).

- Lind, M. A. (Toim.). (05.01.2014a). Asteroid avastati hetk enne Maaga kokkupõrget. *Delfi*.
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/asteroid-avastati-hetk-enne-maaga-kokkuporjet.d?id=67554702> (25.02.2014).
- Lind, M. A. (Toim.). (11.01.2014b). Keemiaõnnetus paiskas Lääne-Virginia eriolukorda: sadadel tuhandetel keelati kraanivee kasutamine. *Delfi*.
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/keemiaonnetus-paiskas-laane-virginia-eriolukorda-sadadel-tuhandetel-keelati-kraanivee-kasutamine.d?id=67592392> (12.02.2014).
- Lomp, O. (Toim.). (20.08.2013). Ajaleht: Pistorius maksab tapetud tüdruksõbra vanematele 300 000 ja pääseb vanglast. *Postimees Online*.
<http://sport.postimees.ee/1355138/ajaleht-pistorius-maksab-tapetud-tudruksobra-vanematele-300-000-ja-paaseb-vanglast> (22.08.2013).
- Oja, T. (Toim.). (22.05.2013). Apple'i juht käis USA parlamendis maksude pärast aru andmas. *Postimees Online*. <http://e24.postimees.ee/1243676/apple-i-juht-kais-usa-parlamendis-maksude-parast-aru-andmas> (23.07.2013).
- Parts, K. (Toim.). (25.07.2013). Nimekiri: kuidas Suurbritannia austab värsket Wimbledonit meistrit Murrayt. *Postimees Online*.
<http://sport.postimees.ee/1311760/nimekiri-kuidas-suurbritannia-austab-varsket-wimbletoni-meistrit-murrayt> (26.07.2013).
- Pentsa, K. (Toim.). (08.08.2013). William Sargant - õudusedoktor, kes rikkus sadade naiste elu. *Postimees Online*. <http://naine24.postimees.ee/1326028/william-sargant-oudusedoktor-kes-rikkus-sadade-naiste-elu> (12.08.2013).
- Postimees.ee. (Toim.). (18.09.2013). Briti politsei avastas võrevoodist väikelapse võika laiba. *Postimees Online*. <http://www.postimees.ee/2056622/briti-politsei-avastas-vorevoodist-vaikelapse-voika-laiba> (20.09.2013).

- Publik.ee. (Toim.). (11.08.2013a). FOTOD: Victoria Beckham ilutseb 10. korda Vogue'i kaanel ning räägib avameelselt oma pereelust. *Delfi*.
<http://publik.delfi.ee/news/inimesed/fotod-victoria-beckham-ilutseb-10-korda-voguei-kaanel-ning-raagib-avameelselt-oma-pereelust.d?id=66570193> (02.09.2013).
- Publik.ee. (Toim.). (17.08.2013b). Teadlased leiutasid pohmellivaba õlu! On ainult üks aga... *Delfi*. <http://publik.delfi.ee/news/mitmesugust/teadlased-leiutasid-pohmellivaba-olu-on-ainult-uks-aga.d?id=66602745> (17.08.2013).
- Publik.ee. (Toim.). (21.08.2013c). FOTOD: David Beckham sai jälle pesureklaamis oma kehavõlusid näidata. *Delfi*. <http://publik.delfi.ee/news/inimesed/fotod-david-beckham-sai-jalle-pesureklaamis-oma-kehavolusid-naidata.d?id=66619853> (11.09.2013).
- Publik.ee. (Toim.). (25.08.2013d). Aastaid alkoholi ja narkootikumide küüsis olnud Mike Tyson: ma olen suremas. *Delfi*. <http://sport.delfi.ee/news/melu/uudised/aastaid-alkoholi-ja-narkootikumide-kuusis-olnud-mike-tyson-ma-olen-suremas.d?id=66635071> (30.08.2013).
- Randlo, T. (Toim.). (19.06.2013). Obama: NSA jälgimisprogrammid on päästnud elusid. *Postimees Online*. <http://www.postimees.ee/1275072/obama-nsa-jalgimisprogrammid-on-paastnud-elusid> (20.06.2013).
- Rudi, H. (Toim.). (19.06.2013). Ujujaid ohustab aju hävitav amööb. *Postimees Online*.
<http://tarbija24.postimees.ee/1274590/ujujaid-ohustab-aju-havitav-amooob> (12.10.2013).
- Suurkask, H. (Toim.). (06.03.2013). Kaamel polegi kõrbeloom - Kanadas leiti skelett kaugeimalt saarelt põhjas. *Delfi*. <http://forte.delfi.ee/news/varia/kaamel-polegi-korbeloom-kanadas-leiti-skelett-kaugeimalt-saarelt-pohjas.d?id=65781192> (08.04.2013).

- Tamme, J. (Toim.). (23.09.2013). Saksamaa saab esimesed Aafrika päritolu parlamendisaadikud. *Postimees Online*.
<http://www.postimees.ee/2083202/saksamaa-saab-esimesed-aafrika-paritolu-parlamendisadaadikud> (15.11.2013).
- Temple-West, P., Drawbaugh, K. (21.05.2013). Apple CEO makes no apology for company's tax strategy. *Reuters*. <http://www.reuters.com/article/2013/05/21/us-usa-tax-apple-idUSBRE94J0U320130521> (24.07.2013).
- The Telegraph. (02.01.2014). Google shuts down Bump after buying it for \$30m. *The Telegraph*. <http://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/mediatechnologyandtelecoms/digital-media/10546518/Google-shuts-down-Bump-after-buying-it-for-30m.html> (14.01.2014).
- Tiku, N. (18.09.2013). Time Magazine Wonders If "Google Can Solve Death". *Valley Wag*.
<http://valleywag.gawker.com/time-magazine-wonders-if-google-can-solve-death-ques-1342379627> (02.04.2014).
- Velsker, L. (Toim.). (19.06.2013a). Külmutatud vaarikad võivad seekord Rootsis levitada noroviirust. *Postimees Online*. <http://tarbija24.postimees.ee/1275156/kulmutatud-vaarikad-voivad-seekord-rootsis-levitada-noroviirust> (20.06.2013).
- Velsker, L. (Toim.). (19.06.2013b). Vaata, millised on maailma kümme paremat lennufirmat. *Postimees Online*. <http://tarbija24.postimees.ee/1275524/vaata-millised-on-maailma-kumme-paremat-lennufirmat> (10.07.2013).
- Velsker, L. (Toim.). (25.07.2013c). Kassiallergia ravimile on taas lähemale jõutud. *Postimees Online*. <http://tarbija24.postimees.ee/1311662/kassiallergia-ravimile-on-taas-lahemale-joutud> (28.07.2013).

Velsker, L. (Toim.). (25.07.2013d). Saksa tarbijakaitse paljastas pestopurgis peituvad õudused.

Postimees Online. <http://tarbija24.postimees.ee/1311440/saksa-tarbijakaitse-paljastas-pestopurgis-peituvad-oudused> (03.09.2013).

Ärileht.ee. (Toim.). (11.01.2014a). Edulugu: Seebistaarist sai üks maailma edukamaid

internetimoguleid. *Delfi*. <http://arileht.delfi.ee/news/uudised/edulugu-seebistaarist-sai-üks-maailma-edukamaid-internetimoguleid.d?id=67588782> (22.02.2014).

Ärileht.ee. (Toim.). (12.01.2014b). Geniaalne raamat toob naisele aastakümneid hiljem sisse

9000 dollarit päevas. *Delfi*. <http://arileht.delfi.ee/news/uudised/geniaalne-raamat-toob-naisele-aastakumneid-hiljem-sisse-9000-dollarit-paevas.d?id=67587010> (25.01.2014).

Ärileht.ee. (Toim.). (12.01.2014c). Google sulgeb äsja 30 miljoniga soetatud rakenduse. *Delfi*.

<http://arileht.delfi.ee/news/uudised/google-sulgeb-asja-30-miljoniga-soetatud-rakenduse.d?id=67592710> (13.01.2014).

Ärileht.ee. (Toim.). (12.01.2014d). Maailma jõhkraima naiskurjategija varandus küündis

miljarditesse dollaritesse. *Delfi*. <http://arileht.delfi.ee/news/uudised/maailma-johkraima-naiskurjategija-varandus-kuundis-miljarditesse-dollaritesse.d?id=67568222> (12.01.2014).

Ärileht.ee. (Toim.). (30.03.2014e). 14-aastane leidis lihtsa mooduse miljonite säästmiseks.

Delfi. <http://arileht.delfi.ee/news/uudised/14-aastane-leidis-lihtsa-mooduse-miljonite-saastmiseks.d?id=68339043> (30.03.2014).

Teisesed allikad

- Erelt, T. (2007a). Süntaks: Lause ehitus: Lause sõnajärg: Verbi asend lauses. *Eesti keele käsiraamat*. <http://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=5&p1=2&id=445>
(01.05.2014).
- Erelt, T. (2007b). Süntaks: Lause ehitus: Lause sõnajärg: Verbi asend lauses. *Eesti keele käsiraamat*. <http://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=5&p1=2&id=446>
(01.05.2014).
- Erelt, T. (2007c). Süntaks: Lause ehitus: Lause sõnajärg: Verbi asend lauses. *Eesti keele käsiraamat*. <http://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=5&p1=2&id=447>
(01.05.2014).
- Erelt, T. (2007d). Süntaks: Lause ehitus: Lause sõnajärg: Olulisim info lause lõpus. *Eesti keele käsiraamat*. <http://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=5&p1=2&id=443>
(01.05.2014).
- Erelt, T. (2007e). Süntaks: Lause moodustajate ehitus: Osalause: Osalause alistus: Põimlause kirjavahemärgid. *Eesti keele käsiraamat*. (10.05.2014).
http://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?link=S%C3%9C_126 (29.04.2014)
- Hallik, K. (2012). Selge keele liikumisest maailmas. *Selged mõtted, selge keel*
(artiklitekogumik). Tallinn: Eesti Keele Instituut. 7-8.
- Hennoste, T. (2008). *Uudise käsiraamat: kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serveerida ajaleheuudist*. Teine trükk. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 84, 133, 149-150, 157.
- House, J. (2001). Translation Quality Assessment: Linguistic Description versus Social Evaluation. 243-257.

„Ilueedi“. *Eesti keele seletav sõnaraamat*.

<http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=ilueedi&F=M> (22.02.2014).

Kasik, R. (2003). Ajakirjanduskeel. *Eesti kirjakeele kasutusvaldkondade seisundi uuringud*.

Toim. Maire Raadik. Tallinn: TPÜ Kirjastus. 118-148.

Keelenõuvakk. Vormiõpetus: omadussõnade võrdlusastmed. Eesti Keele Instituut.

<http://keeleabi.eki.ee/index.php?leht=4&act=2&vld=41> (10.05.2014).

Keeleseadus. (2011). *RTI 2011*, 4, 3. <https://www.riigiteataja.ee/akt/118032011001>

(01.03.2014).

Kirjuta selgelt. (2011).

http://ec.europa.eu/translation/writing/clear_writing/how_to_write_clearly_et.pdf

(05.04.2014).

Lange, A. (2008). *Tõlkimise aabits*. Valgus. 7-8.

Lewis, M. P., Simons, G. F., Fennig, C. D. (Toim.). (2014). *Ethnologue: Languages of the*

World. <https://www.ethnologue.com/statistics/size> (01.05.2014).

Liivaku, U. (2001). *Väike soovitusõnastik*. Eesti Keele Sihtasutus. 56, 131.

Mund, A., Raadik, M. (2006). Komaga ja komata. *Oma Keel*. Eesti Keele Instituut.

<http://keeleabi.eki.ee/pdf/147.pdf> (05.05.2014). 158.

Rudi, H. (25.07.2009). Riik hakkab ajakirjanduselt nõudma korrektset eesti keelt. *Postimees*

Online. [http://www.postimees.ee/145854/riik-hakkab-ajakirjanduselt-noudma-](http://www.postimees.ee/145854/riik-hakkab-ajakirjanduselt-noudma-korrektset-eesti-keelt)

[korrektset-eesti-keelt](http://www.postimees.ee/145854/riik-hakkab-ajakirjanduselt-noudma-korrektset-eesti-keelt) (19.04.2014).

Reah, D. (2002). *The Language of Newspapers*. Teine trükk. USA: Routledge. 13.

Selged mõtted, selge keel (artiklitekogumik). (2012). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus. 5.

Sulbi, R. (28.09.2009). Uus keeleseadus ajakirjanduskeelt reguleerima ei hakka. *Postimees Online*. <http://www.postimees.ee/169100/uus-keeleseadus-ajakirjanduskeelt-reguleerima-ei-hakka> (13.10.2013).

„Žetoon“. *Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013*.

<http://www.eki.ee/dict/qs/index.cgi?Q=%C5%BEetoon&F=M> (02.05.2014).

Tamm, M. (17.03.2010). Seadus sätestab ajakirjanduskeeleks hea tava. *Postimees Online*.

<http://www.postimees.ee/238175/seadus-satestab-ajakirjanduskeeleks-hea-tava>
(22.04.2014).

TNS Emor. TNSMetrix - interneti lehekülgede külastusstatistika mõõtmisüsteem.

<http://tnsmetrix.emor.ee/> (vaadatud 07.05.2014).

LISAD

(Tõlkeuudised on esitatud muutmata kujul)

Lisa 1

FOTOD: David Beckham sai jälle pesureklaamis oma kehavõlusid näidata

www.Publik.ee
21. august 2013 18:03

Jalkaäss, pereisa ja multilijonär David Beckham on täiesti väljateenitult üks imetletumaid spordiikoone. Lisaks väledatele säärtel on meest lisaks õnnistatud ka välimusega, mis talle järjekordse pesureklaami keikka on toonud.

Seekord reklaamib mees taas peatselt ka Eestisse jõudva H&Mkiirmoeketi aluspesu ning pidžaamasid, vahendab The Daily Mail. Reljeefsed lihased ja teised meestele kuuluvad kehaosad kenasti pungis ja trimmis. Kelle jaoks pildid liiga head, et tösi olla tunduvad, peab ära tooma üle aasta tagasi Beckhami poolt välja öeldud kinnitus, et ta pole pesureklaamides kunagi sokki püksi pistnud - kõik olevat naturaalne. Fototöötluse kohta aga kommentaarid puuduvad. Müüb küll või mis?

VAATA PILTE SIIT.

Lisa 2

Nelson Mandela mälestusteenistuse viipekeele tõlk osutus väidetavalt petiseks: vehkis suvaliselt kätega

Täiendatud 16.55

11. detsember 2013 14:10

Mees, kes pakkus teisipäeval Johannesburgis Nelson Mandelamälestusteenistusel kümnete riigipeade kohal viibides viipekeele sünkroontõlget, oli petis, teatas Lõuna-Aafrika kurtide liidu direktor.

Kui agentuur Associated Press küsis selle kohta kommentaari Lõuna-Aafrika Vabariigi valitsuselt, öeldi sealt, et ettevalmistamisel on avaldus.

Kolm viipekeele eksperti ütlesid, et mees ei viibelnud Lõuna-Aafrika ega Ameerika viipekeeles. Lõuna-Aafrika viipekeel katab riigi kõiki 11 ametlikku keelt.

Tundmatu mees, keda nähti üle kogu maailma näiteks USA presidendi Barack Obama kõrval, liigutas oma käsi, kuid sellel ei olnud mingit tähendust, teatas Lõuna-Aafrika kurtide liidu direktor Bruno Druchen.

Ametlik viipekeele tõlk Nicole Du Toit, kes samuti ülekannet jälgis, ütles telefoniintervjuus, et laval olnud mehe viiipleemise teesklemine oli piinlik.

„See oli kohutav, absoluutne tsirkus, tõesti, tõesti halb,“ ütles Du Toit. „Ainult tema mõistab neid žeste.“

Lõuna-Aafrika Vabariigi parlamendi liige Wilma Newhoudt, kes on kurt, ütles samuti, et mees ei öeldnud oma käte liigutamise midagi.

Valitsus on algatanud juhtumi osas uurimise, kuid tulemusteni ei ole veel jõutud, kuna praegu kulub suurem ressurss pühapäevase matusetseremoonia korraldamisele apartheidvastase võitluse sümboli ja riigi esimese mustanahalise presidendi Mandela kodukülas Qunus, ütles presidendikantselei minister Collins Chabane.

Ajaloolist tseremooniat Soweto jalgpallistaadionil saatsid lisaks viipetõlgi-skandaalile veel mitmed kehvast korraldustööst tingitud äpardused. Nimelt ei suutnud ühistranspordisüsteem teenindada üritusele suunduvaid rahvamasse ning kümnetel tuhandetel staadionile jõudnutel jäid riigipeade kõned helisüsteemi rikke tõttu kuulmata. Samuti ei pidanud suur hulk ürituse alguse eel staadionile saabunuid eksituse tõttu läbima politsei turvakontrolli.

Lisa 3

Michael Jackson teenib endiselt palju enam kui teised surnud inimesed (rääkimata elusatest)

25. oktoober 2013 11:45
Tolmetas: Lauri Jürisoo
www.FORTE.ee

Inimese võimalused ja legaalsed õigused raha teenida ei piirdu teadupärast ta elueaga, vaid jätkub veel kümneid aastaid pärast tema surma.

Ajalugu on tulvil inimesi, kes suutsid tänu elus saavutatule teenida veel korraliku varanduse ka surmajärgselt.

Äriajakirjas Forbes ilmub koguni kord aastas täienev artiklisari, mis paigutab postuumsed tippteenijad pingeritta.

Michael Jackson (1958-2009) lahkus meie seast üsna hiljuti, aga on suutnud tänavu juba kolmandat korda ses edetabelis esikoha vallutada.

Popikuninga teenistust viimase 12 kuu vältel hinnatakse 160 miljonile dollarile – 115,85 miljonile eurole.

See pärineb erinevatest allikatest nagu Jacksoni-teemalised Cirque du Soleili etendused ja tema muusikaline pagas (nii isiklikud väljastatud teosed kui muusika, mille avaldamisõigus talle kuulub).

Jackson on parimate surnud teenijate nimekirja valitsenud oma surmast saati, välja arvatud mullu, kui ta jäi alla Elizabeth Taylorile (kes oli tema kauaaegne hea sõber).

Tänavuses pingereas on Taylor juba neljandale kohale kukkunud, teenides „ainult„ 25 miljonit. Teisel ja kolmandal kohal on vastavalt Elvis Presley (55 miljonit) ja Charles Schulz (37 miljonit).

Nagu nähtub, on Jackson oma saavutusega teistest kaugelt ees. Muidugi jääb talle hetkel „värskuse„-eelis.

Lisa 4

Beebitoit võib tõsta ülekaalulisuse ja haiguste riski

Avaldatud: 14. august kell 00:16

Beebitoidu peal kasvanud lapsed võivad liiga kiiresti kasvada ning muutuda kergemini ülekaaluliseks või haigestuda mõnda kroonilisse haigusesse, selgub uuest uuringust.

Uuring viidi läbi viie toidusegu ja viie rinnapiima saava reesusahvi peal, vahendab Huffington Post. Esimene rühm ahvibeebisid kasvas kiiremini ja suuremaks, kui nende rinnapiima saanud kaaslased. Samuti oli kõigest ühe nädala möödudes nende insuliini tase veres kõrgem, ütles uuringut läbi viinud California ülikooli teadlane Carolyn Slupsky. Uuringus jälgiti kolme kuu jooksul ahvibeebide toitmist, kaalutõusu ja võeti iganädalaselt vere- ning uriiniproove.

Slupsky sõnul peaksid uuringu tulemused olema üleskutse toidusegusid tootvatele firmadele, et nad tuleksid lagedale paremate beebitoidudega, mis kindlustaksid tulevaste põlvete hea tervise.

Lisaks kõrgemale insuliini ja aminohapete tasemele oli toidusegu saanud loomade seedetraktis mikroobe, mis on uurijate sõnul täiesti erinevad rinnapiima saanud loomade omadest. Slupsky sõnul võivad loomad seetõttu kergemini ülekaaluliseks muutuda või haigestuda näiteks suhkurhaigusesse, südame-veresoonkonna- või maksahaigustesse.

Uurijate sõnul võib erinevust osaliselt seostada imikutoidu suure valgusisaldusega. Inimese rinnapiim sisaldab kaheksa kuni üheksa protsenti valke ning reesusahvi rinnapiim veidi üle 11 protsendi, kuid beebitoidus on valke enam kui 18 protsenti. «Beebitoidus leiduvate valkude kvaliteet ei ole sama, mis rinnapiimas, seega on beebitoidufirmad otsustanud neid toidusegusse rohkem lisada, et vahet tasa teha, kuid just selles probleem seisnebki,» selgitas Slupsky.

Slupsky sõnul teevad California ülikooli teadlased beebitoidufirmadega koostööd, et välja töötada imikutoit, mis oleks rohkem rinnapiima sarnane.

«Me ei tea endiselt päris täpselt kõiki rinnapiima koostisosi, aga nüüd on meil paremad võimalused uurimiseks ning beebitoidu kvaliteetsemaks muutmiseks,» sõnas Slupsky.

Lisa 5

Bill Gates lubab uue põlvkonna kondoomi eest miljon dollarit

Tehnoloogiafirma Microsoft asutaja Bill Gates esitas väljakutse, lubades uue põlvkonna kondoomi loojatele miljon dollarit.

Uue kondoomi loomist rahastab Gatesi asutatud fond, edastab huffingtonpost.com. Fond kuulutas välja uute kondoomide valmistamise konkursi. Eesmärgiks on luua kondoom, mis ei takistaks mehe naudingu saamist nii palju kui nüüdsed kondoomid. Kui meestel on kondoomi kasutamine mugavam, võidakse enam ära hoida suguhaiguste levikut. Seda just arengumaades.

Kondoomid on maailmas kõige levinum rasestumisvastane vahend. Neid kasutab maailmas umbes 750 miljonit inimest.

Bill ja Melinda Gatesi fondi eesmärgiks on aidata parandada maailma kõige vaesemate riikide elanike tervist.

Ettepanekud uue sugupõlve kondoomi ja muude tervist kaitsvate asjade kohta saab saata aadressile grandchallenges.org.

Bill ja Melinda Gatesi fond on maailma üks suurimatest heategevusorganisatsioonidest. See asutati 2000. aastal ning selle eesmärgiks on pakkuda kolmanda maailma riikides tervistooteid ja -tehnoloogiat.

Lisa 6

Saksamaa saab esimesed Aafrika päritolu parlamendisaadikud

Saksamaa eilsete üldvalmistete tulemusena saab parlamendi alamkoda esimesed kaks Aafrika päritolu rahvasaadikut.

Hallest valiti Bundestagi 51-aastane Senegalis sündinud Karamba Diaby, kes kandideeris sotsiaaldemokraatide ridades ja osutus valituks tänu piisavalt kõrgele kohale erakonna nimekirjas, vahendas uudisteagentuur AFP.

Tulevane rahvasaadik saabus Saksamaale 1985. aastal, kui ta asus toonasel Ida-Saksamaal õppima keemiat. Diaby jäi ka pärast õpinguid Saksamaale ning nüüdseks on ta abielus sakslannaga, kellega tal on kaks last.

«Ma sain sisse!» rõõmustas Diaby oma mikroblogivõrgustiku Twitter kontol. «Täna teid usalduse eest,» lisas ta sotsiaalvõrgustiku Facebook lehel. Diaby sõnul soovib ta keskenduda haridus- ja sotsiaalküsimustele.

Valmistel kolmandaks ametiajaks liidukantsleriks valitud Angela Merkeli erakonnakaaslane Charles M. Huber, kes samuti parlamenti pääses, on sarnaselt Diabyle Senegali päritolu.

«Kallid sõbrad. MA OLEN BUNDESTAGIS,» kirjutas 56-aastane näitleja, kes valiti Bundestagi Darmstadtist.

Huber sündis 1956. aastal Münchenis Senegali diplomaadist isa ja sakslannast ema perre. Saksamaal on ta tuntud eelkõige tänu oma rollile kunagises krimisarjas «Der Alte».

Lisa 7

Apple'i seadmete akukestvus on Windowsiga võrreldes palju parem – uurime, miks!

10. detsember 2013 16:30

Pealkirjas toodud teema on muidugi subjektiivne ja võib kaasa tuua palju pahast pröökamist.

ExtremeTechis ilmunud artikkel tundus siiski nii intrigeeriv, et tahtsin sellest kokkuvõtte teha.

Algse loo point: Windowsiga mobiilseadmete akud kestavad ühe laadimisega kahtlaselt vähe tunde.

Kui kunagi võis arvata, et selles on süüdi akude armetus energianäljaste ekraanide ja kiipide vastu, siis Apple'i mitmed tooted (MacBook Pro/Air ja iPad) on aina tõestanud, et viga on pigem tarkvaras.

Akukestvuste vahe oli eriti märgatav kahe hiljuti ilmunud toote võrdluses: tahvelarvuti Surface Pro 2 vs sülearvuti MacBook Air (2013).

Tehnilised näitajad on neil täiesti võrreldavad (Haswell Core i5, Inteli graafika, akud). MacBook 2013 aku kestab sarnase tarbimise juures samas peaaegu kaks korda kauem kui Surface Pro 2 oma.

ExtremeTechi esindajad on pikaajalise kogemuse põhjal veendunud, et Windowsiga mobiilseadme aku kestab ühe laadimisega 25-50% vähem (võrdluseks praktiliselt samade näitajatega iPad vs WinRT Surface, MacBook Air vs *ultrabookid*).

Nad testisid seda ka Windows 8 paigaldamisega 13-tollise ekraaniga MacBook Airile (2013). Opsüsteemiga OS X 10.8 pidas sülearvuti vastu 14 tundi, Win8ga pigem 8 tundi.

Nad testisid ka võrdluseks vanemaid seadmeid ja opsüsteeme. MacBook Pro (2009) aku pidas OS X 10.5.7ga vastu kaheksa tundi, Vista x64 SP1ga aga kuus tundi.

Seega võib teha kurva järelduse, et mida uuemad seadmed, seda suurem vahe Apple'i kasuks tekib.

Miks see nii on? Hetkel jääb vastus lahtiseks, kuigi algse artikli kommenteerijate seas tekkis elav arutelu. Üks põhjus on kindlasti Apple'i siht kirjutada programme võimalikult tõhusalt olemasolevat riistvara ära kasutama, mis säästab muidugi ka akut.

Microsofti leer ei suuda samaga vastata Windowsi puhul, sest tarkvara peab töötama väga erinevate näitajatega süsteemidel. Optimiseerimist oleks kõiki võimalikke kombinatsioone arvestades ebamõistlikult palju.

See pole muidugi tugev argument konkreetselt toote nagu Surface Pro 2 puhul, millest leidub turul ainult 64-bitist Windows 8.1 Prod jooksutav variant. Nagu mainitud, on võrreldava MacBook Airi (2013) akukestvus peaaegu kaks korda uhkem.

Jääb üle järeldada, et MS ei sea Apple'i ja Google'i kombel akusäästu prioriteediks. Ilmselt on opsüsteemikoodis palju väikseid ebatõhusaid juppe, mida tõhustades annaks tulemusi

parandada.

Surface Pro 2 on muidugi „majas toodetud„ seade, mille puhul on tootja kontrolli all nii tarkvara kui ka riistvara, aga see ei tähenda, et MS-i oskused säästlikku seadet toota muutuvad korraga paremaks kui need tegelikult hetkel on.

Kokkuvõtteks tuleb tõdeda, et kuigi Microsoft on väljastanud hiljuti väärt seadmeid, ei asenda need hetkel nõudlikule mobiilsele kasutajale küll kuidagi MacBook Airi või tulevaseid Haswelliga MacBook Pro rüperaale.

SUMMARY

University of Tartu

Faculty of Philosophy

Institute of Germanic, Romance and Slavonic Languages and Literatures

Kerti Kulper

Tõlkeuudiste kvaliteedi analüüs Postimees Online'i ja Delfi näitel

Quality Assessment of Translated News Based on Postimees Online and Delfi

Master's thesis

2014

The aim of this thesis was to analyze the quality of translated news that are being published daily in Postimees Online and Delfi – two of the biggest Estonian news agencies. Although news are translated from Russian, Finnish, German and other languages, the main focus of this thesis were the news that have been translated from English to Estonian. The reason is that the biggest amount of translated news originate from English websites.

The analysis was motivated by the fact that hundreds of news stories are translated every day and they reach thousands of people, thus the quality of the news should be very good. As there are frequent complaints concerning the quality of translated news, the author decided to investigate the problem further.

The thesis is divided into two major parts. The first concentrates on why it is important to translate news, why did the author choose Postimees Online and Delfi, and why we should pay attention to the language that is being used in the news stories. In connection with that, the author of this thesis also examined how the language of news is regulated in Estonia and what exactly is Clear Writing and how to apply it when writing news.

The second part of the thesis is the analysis of different news. The author analyzed about 100 news articles during 11 months and chose 40 translated news for further analysis. The findings were divided into 11 categories. Among those categories were Vocabulary, Translation Mistakes, Misprints and Sentence Construction. The analysis was sentence-based, since there were good and bad examples in many translated news.

The thesis could be useful for news agencies because based on the analysis of translated news, the leaders of the news agencies could analyze their employees work and make necessary changes so that, if needed, the quality of translated news would improve.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____ Kerti Kulper _____
(*autori nimi*)

(sünnikuupäev: _____ 27.07.1987 _____)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

_____ Tõlkeuudiste kvaliteedi analüüs Postimees Online'i ja Delfi näitel (Quality Assessment of Translated News Based on Postimees Online and Delfi) _____,
(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ lekt. Ilmar Anvelt _____,
(*juhendaja nimi*)

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, _____ Kerti Kulper _____ „20“ mai 2013